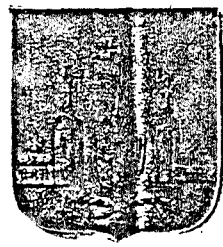

De Hooge Raad van Adel, gebruik makende van de magt aan denzelven verleend, bij besluit van den 20^{den} Februarij 1816, bevestigt bij dezen de Gemeente van **Vught**.

ingevolgt het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het volgende Wapen:
 Lijnde van Lazuur, waarop een klimmenden Leeuw van Lazuur, van wederzijde van een Kerk en gepluicet en Sautoir, alles

Schild van Goud, beladen met een Waap en Stutzel staande en pal, verzeld en pointe van twee palmen gepl. van Goud.

Gedaan in 's Graavenhage den 16^{den} Julij 1817

getekend *Mat. L. D. J. J.*
van der Meulen

ter Oudenmantel van den Heeren Raad.

getekend *de Wacker van den Heeren Raad*

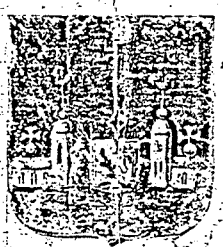
VAN WEGE DEN KONING.

DE HOOGHE RAAD VANADEL gebruik makende van de magt aan denzelven verleend, bij besluit van den 20^{den} Februarij 1816, bevestigt bij

dezen de Gemeente **Vught**,

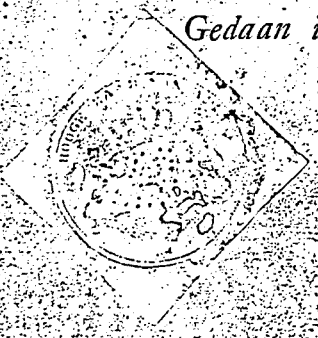
ingevolgt het door haar gedaan verzoek, in het bezit van het volgende Wapen:

Lijnde van Lazuur, waarop een klimmenden Leeuw van Lazuur, van wederzijde van een Kerk en en pointe alles van

Schild van goud, beladen met eenen op een Stutzel staande en pal, verzeld aan van twee palmen geplaatst en sautoir, goud.

Gedaan in 's GRAVENHAGE den 16^{den} Julij 1817.

Mat. L. D. J. J.
van der Meulen

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGHEN RAAD.

de Wacker van den Heeren Raad Secretaris.

Van wege den Koning

De Hooge Raad van Adel, gebruik makende van de
magt aan denzelfden verleent, bij besluit van den 20^{den} Februarij
1816, bevestigt bij dezen de Gemeente van Sijghit.

ingesolde het, door haar gedaan verzoek, in het bevel van het naderende wapen

Lijnde van Sarum, waarop een
klim menden Leuw van Sarum,
aan weerszijde van een Kerk en
spleet in Sijghit, alles

Schild van Geud, beladen met een
Waar op een Sleutel staande en spel, verzet
en pointe van twee palmen ges
van Geud.

Gedaan in 's Graavenhage den 16^{den} Julij 1817

J. geteekend/ Mark L. D. Grij
Staatdrukker

Ter Ouden mantie van den Heeren Raad.

J. geteekend/ De wachter van 's Graavenhage

Godshuizen

Zegelkast

113

RANB
3-03-15

Stichting
BRABANTS HEEM

DATUM: 1408 mrt 15

regist 20

ZEGEL VAN

schepenen van Uught

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

MATERIAAL

KLEUR

VORM

MAAT

STAAT

BEVESTIGING

CONTRAZEGE

w

r

b

-

BEWAARPLAATS

ARCHIEF/COLLECTIE

INV./CAT.NR.

FOTONEGATIEF
PLAATS EN NR.

AFGIETSEL
PLAATS EN NR.

NR.

RANB

Komm. Uught

403

26-32-23

Eigendom
Stichting
BRABANTS HEEM

DATUM: 1353

regist 3
ZEGEL VAN

schepenen van Uught

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

MATERIAAL

KLEUR

VORM

MAAT

STAAT

BEVESTIGING

CONTRAZEGE

BEWAARPLAATS Godshuizen	ARCHIEF/COLLECTIE Zegelkast	INV./CAT.NR. 115 negst 67	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR. RANB 3-W1-16	PLAATS EN NR. Eigendom Stichting BRABANTS HEEM
----------------------------	--------------------------------	---------------------------------	--	---

DATUM: 1407 jul 15

ZEGEL VAN
schepenen van Vught

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEG
w		r		b + gp		-

BEWAARPLAATS RANB	ARCHIEF/COLLECTIE Prov. Beheer	INV./CAT.NR. 4307	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR.	AFGIETSEL PLAATS EN NR. Eigendom Stichting BRABANTS HEEM	NR.
----------------------	-----------------------------------	----------------------	-------------------------------	--	-----

DATUM: *Kopie 1838*

ZEGEL VAN
Vught

*de Gemeente van
gedaan verzoek, in*

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

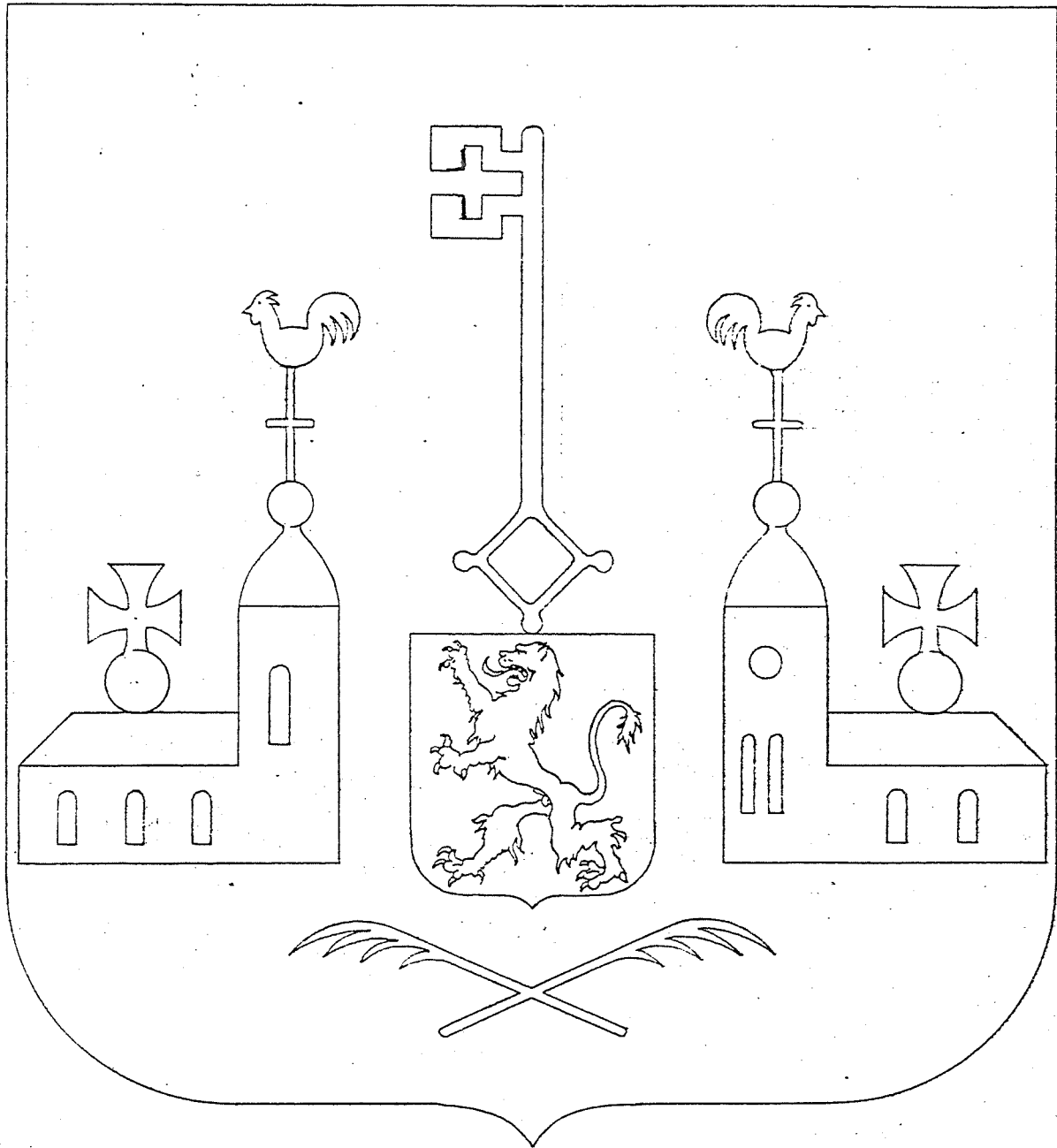
ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

*Schi
Waar
van*

MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEG

58-B

DE GEMEENTE VUGHT • GETEKEND: • DATUM: 23-9-'58 • TECH. DIENS

116

HET WAPEN DER GEMEENTE VUGHT

Het wapen der gemeente Vught trekt reeds op het eerste gezicht de aandacht van de deskundige en zelfs de belangstellende, die het merkwaardig vindt, dat er twee kerken recht tegenover elkander in staan. Daar komt bij, dat deze hier te lande ongewone zaken, heraldisch zogenaamde meubelen, gewichtige belangen doen verwachten, hetgeen inderdaad het geval is.

Welbeschouwd behoeft dit geen verwondering te wekken van hen, die de zeer oude geschiedenis der gemeente kennen, maar het gaat thans om die van het Vughtse wapen, dat volgens de normale gang van zaken in een, zij het levendig dan toch klein Meierijs dorp eerst van het jaar 1817 is.

De eerstbekende afdruk van de oudstbekende zegelstempel is van het jaar 1363 en heeft de interessante bijzonderheid, dat hetgeen men heraldisch het veld noemt op een dergelijk van hertog Jan II van Brabant van het jaar 1300 is gecopiëerd. Deze heeft namelijk destijds dit bezaaien met vijfstralige sterretjes hier ingevoerd. Dit betekent, dat het zegelen in Vught, noodzakelijk hulpmiddel der toenmalige administratie, zelf niet ouder dan genoemd jaar kan zijn.

Dit belet niet, dat Vught veel ouder is en zelfs uit de Romeinse tijd dateert, want enige jaren geleden bleek zich in de grondslagen van de Sint Pieter, die vroeger zich op het Maurickplein bevond, een fragment ener aarden leidingbuis van een Romeinse centrale verwarming te bevinden.

Het gemeentewapen is dus, hoewel het formeel eerst van 1817 is, als deel van dit zegel van een 14de-eeuwse soort en stijl. Echter volgt hier niet uit, dat beide kerken naar rechtsbetekenis en vorm niet ouder dan het zegel kunnen zijn. Bovendien zijn de Nederlandse gemeenten, alle revoluties ten spijt, nog dezelfde als de Middeleeuwse rechtsgemeenschappen.

Indien het bestuur van Vught hiermede instemt, is het dus naar mijn mening verantwoord, dat het hersteld wordt.

Hoewel het wapen van 1817 nog de meeste 14de-eeuwse essentialia bevat, komt het mij raadzaam voor in het zogenaamde hart van het tegenwoordige wapen dat van hertog Jan II op te nemen. Het gaat hier niet om een willekeurige verandering, die als een vergissing verbannen zou moeten worden, want zo iets mag men van diens wapen niet verwachten. Weliswaar is het in de 16de eeuw rechtmatig door dat van de Republiek der Verenigde Nederlanden vervangen, maar in deze prevaleert het oudste. Ook zou het op zijn beurt in 1817 door dat van het Koninkrijk der Nederlanden moeten vervangen zijn, maar geldt dezelfde voorrang, omdat het een restauratie betreft, welke mening overigens ook door de Hoge Raad van Adel der Nederlanden wordt gedeeld.

Men ziet in het zegelveld van 1363 twee zelfde kerken en torens, waarvan de heraldisch rechtse gewend zijn, wellicht uit eerbied voor de daar-

tussen gestelde sleutel, verticaal en de baard boven. Ook is er in de voet van het veld een mij van elders onbekend stuk, dat blijkbaar uit twee elkaander diagonaal kruisende ranken, elk met twee loten, bestaat en later als twee palmtakken verklaard is. Ik weet niet of het een essentiële dan wel een versiering is. Behalve deze afdruk is mij een van 1374 in het archief der Commanderie van Aldenbiesen der Duitse Orde, waaronder de St. Lambert van Vught ressorteerde, bekend.

Er is een tweede zegel, dat van 1400 zou zijn en zich in het stadsarchief van 's-Hertogenbosch bevindt, waar ik het echter niet heb aangetroffen. Hiervan zijn jongere afdrukken van 1510, 1675 en 1805 voorhanden. Het kenmerkend verschil met het oudere is, dat de sleutel door het wapen van Hertog Jan II of III van haar plaats verdrongen is, hetgeen beduidt, dat de oorspronkelijke souverein van Vught of althans van een der dorpen, waaruit de gemeente blijkens de beide kerken en torens is samengesteld, elders gezocht moet worden.

Zei ik reeds, dat de baard het essentiële van de sleutel is, dan geldt voor de herkomst er van de greep. Daaraan is de vorm van het heraldisch zogenaamde kussen gegeven, dat naar het Utrechtsebisdom wijst, waarmede overeenstemt, dat een dier bisschoppen, de befaamde Ansbald het deel der gemeente, dat onder de parochie van St. Pieter ressorteerde, bezeten heeft.

Bovendien blijkt de Utrechtse herkomst nog uit de ongewone vorm van de aardbol, de heraldische zogenaamde globe, door het kruis, teken van kerkelijk gezag overtopt, tesamen op de absis der kerkgebouwen. Wat de torenspitsen betreft, deze dragen dezelfde aardbol, ditmaal met een stuk, dat door zijn ongewone plaats mij omtrent de betekenis ervan doet aarzelen en men later terecht of ten onrechte met een weerhaan heeft geïdentificeerd.

Het is duidelijk, dat de consequent doorgevoerde gelijke vorm van beide kerken met daar tegen geleunde torens niet de oorspronkelijke is. Zij zijn uiteraard uit de tijd, toen de zegelstempels gesneden werden, en bovendien als symbolen geabstraheerd en vereenvoudigd. Ook zou het m.i. te ver gaan om uit de overeenkomst van deze op te maken, dat beide op dezelfde autoriteit geslagen hebben.

Een zegelafdruk is uiteraard kleurloos, al is de stempel van kleurig metaal. Later heeft men aan dit gemis een einde gemaakt, maar zover is het in Vught niet gekomen. Daar nu ieder echt teken, zijn oorspronkelijke kleur daar gelaten, uit vorm en kleur, de laatste heraldisch zogenaamd email, behoort samengesteld te zijn, noopt het tot de vraag, welk email ons in het wapen van Vught zodoende onthouden is. Bovendien pleegt het wapenschild doorgaans tweekleurig te zijn, zogezegd een devies te dragen. Omdat dat der Utrechtse

bisschoppen van zilver en rood, het eerste in de praktijk wit en het laatste heraldisch zogenaam van keel is, gelijk bevestigd wordt door de daarvan afgeleide kleuren van het Utrechtse stedewapen, kan het vraagstuk opgelost worden.

Zodoende blijkt het veld van het wapen van zilver te moeten worden en worden de kerken van keel. De sleutel is uiteraard zwart, heraldisch zogenaamd van sabel, hoewel hij blijkens de versiering der binnenkant van de greep van goud zou kunnen zijn. Het sieraad in de schildvoet, dat eveneens buiten het devies valt, ja vermoedelijk geen heraldische betekenis heeft, omdat het als een kruis van palmtakken beschouwd wordt, kan de groene kleur ontvangen, heraldisch zogenaamd van sinopel worden.

Rest de belading van 's hertogen schild en de beide deviezen er van, want het is heraldisch zogenaamd gekwartileerd. Het is van dezelfde hertog Jan II van Brabant, die het schild van zijn vader Jan I, die het hertogdom Limburg veroverd had, met het zijne geërfde als het ware onscheidbaar verenigd heeft.

Het laatste, heraldisch boven rechts en onder links gesteld, is van sabel met de heraldisch zogenaamd klimmende leeuw van goud, genageld en getongd van keel. Het Limburgse, heraldisch boven links, dus tweede kwartier, en onder rechts gesteld, is van zilver met de klimmende leeuw met gespleten staart, het linkse deel er van kruiselings over het rechtse gelegd, van keel, genageld, getongd en gekroond van goud.

Sedert de 18de eeuw raakt het Vughtse gemeentezegel tengevolge der verbetering van de administratie vrijwel geheel buiten gebruik en wat de bestaansmogelijkheid der wapens aangaat, deze vielen in vergetelheid en werden zelfs door de Franse Republiek, die Brabant veroverde en ze als tekens der feodaliteit verfoeide, afgeschaft. Zodoende heeft het tot 1817 geduurd, vóórdat koning Willem I tijd voor het vraagstuk der gemeentewapens kon vinden en de Hoge Raad van Adel met deskundige raad en het toezicht daarop belastte.

Reeds bij besluit des Konings van 12 Januari 1815 (sterc.n. 10) was met het herstel en het verlenen van nieuwe gemeentewapens begonnen en had hij de gouverneurs der provincies bevolen de gemeenten van de mogelijkheid daartoe in kennis te stellen. Vught, dat zich blijkens het gebruik van haar zegel in 1805 aan de Fransen niet gestoord had, hoewel dit een wapen en nog wel van de voormalige Staten-Generaal bevatte, diende reeds op 26 April 1815 haar verzoek in tot bevestiging van haar "sedert onheugelijke tijden gebruikt wapen" en voegde bij gebrek aan beter een afdruk van haar laatst gebruikte zegel bij. De gouverneur zond het aan de Hoge Raad van Adel en de

gemeente ontving vanwege de koning de 16de Juli 1817 haar wapen zo in tekst als in afbeelding. De beschrijving was als volgt: Zijnde van Lazuur, waarop een schild van goud, beladen met eenen klimmenden Leeuw, waarop een sleutel staande en pal, verzeld an iedre zijde van eene Kerk en en pointe van twee palmen geplaatst en sautoir; alles van goud.

Hier wreekte zich de nalatigheid van Vught om bijtijds de deviezen van zegelveld en wapen van het tweede dorpszegel door arcering aan te geven, zodat de Hoge Raad van Adel bij gebrek aan beter het dorp de blauwe leeuw bezorgde, die de eerste van een reeks vergissingen zou worden.

Vermoedelijk zal het wapen met de blauwe leeuw op de gevel van het raadhuis reeds geprikt hebben, maar ter secretarie hield men zich, ook wat het verzuim betreft, aan de traditie, behalve, dat de inhoud van het zegel nu op het wapenschild overgebracht werd.

Op welke leeuw is die van lazuur dan gecopiëerd? Ik weet het niet, want dergelijke vergissingen zijn moeilijk te achterhalen, maar vermoed, dat het de rode leeuw der Generaliteit (zonder de pijlenbundel) geweest is. In latere jaren, maar vóór 1927, toen het diploma der bevestiging door vocht zeer geleden had, meende men er toch de pijlen in te zien, maar dan die van het rijkswapen en stichtte nieuwe verwarring door tevens de heraldisch zogenaamde blokken ervan over te nemen. Het gemeentewapen kreeg zodoende de schijn dat van het koninkrijk te zijn, zoals men het vóórdien voor dat van de provincie Noord-Brabant gehouden had.

Wat hiervan zij, ontwaakte de rechte belangstelling, nadat bij gelegenheid der ordening van het zo oude als nieuwe gemeentearchief de vondst der beide oude zegels in het archief van 's-Hertogenbosch en in dat van de Commanderie van Aldenbiesen de aandacht getrokken had, toen de gemeentearchivaris De Bekker in 1937 bij de ingebruikneming van het nieuwe raadhuis in een gedenkschrift de aandacht op deze getuigenissen uit het verleden vestigde had. Daarop kwam in 1962 het rijkswapen in opspraak en vroeg het gemeentebestuur van Vught de Hoge Raad van Adel om inlichtingen, die bereidwillig een gekleurde copie van het diploma van 1817 bezorgde, maar tevens de raad gaf voor de verbetering daarvan. Men zou daartoe een verzoek aan H.M. de Koningin moeten doen. Tot fundering daarvan vroeg Vught de toenmalige rijksarchivaris in Noord-Brabant om een deskundig advies en deze ried het wapen der Generaliteit te herstellen.

Zodoende kom ik tot het vraagstuk der rechtsgeldigheid van de opeenvolgende zegels en wapens. Als gezegd mag naar mijn mening aan de geldige afkomst van dat van 1817 uit het zegel van 1805 niet getwijfeld worden. Dit

was op zijn beurt het wettig resultaat van de uitkomst van de 80-jarige oorlog, omdat de verandering van soevereiniteit in 1648 door de koning van Spanje bij de Vrede van Munster is toegegeven. Nu komt men echter op Middeleeuws terrein, want al verbood Koning Willem I bij besluit van 22 december 1821 nr. 29 de gemeenten om als wapen dat van het geslacht van haar voormalige heren aan te nemen, dan staat daar tegenover, dat in de tijd der feodaliteit de verjaring doorgaans voor de gemeenten werkte.

De gemeente Vught vroeg in 1962 nog meer dan het herstel van haar wapen. Kon men in Den Bosch dat der stad niet met een gravenkroon gesierd zien? Maar daar is het in 1673 niet zo gemakkelijk gegaan. Men had de Advocaat-Fiscaal, tevens Procureur-Generaal van de Raad van Brabant uitgedaagd en ook toen had de aquisatieve verjaring door onheugelijk bezit haar gelijk gegeven. Welbeschouwd was er zelfs niets onrechtmatigs geschied, want de stemhebbende steden der Generaliteit, tot welke Den Bosch zich nog steeds rekende, hadden de soevereiniteit van de koning van Spanje als Heer der Nederlanden overgenomen en deelden haar gezamenlijk. En had de koning haar niet van zijn voorouders, die meest graven geweest waren, door erfrecht verworven? Het verlangen der gemeente Vught lijkt mij dus niet onredelijk, temeer, omdat een derde van hare medezusters de kroon reeds bezit.

Maar dat Vught schildhouders als Noord-Brabant en 's-Hertogenbosch hebben, zou vragen, daarvoor is de tijd thans, zo ooit, nog niet rijp, daar gelaten dat de eenvoud ook in de heraldiek het kenmerk van het ware is.

Ook dient het esthetisch uiterlijk van het gemeentewapen gezien te worden. De Hoge Raad van Adel gaf in deze goede raad, waaraan ik niets wil toevoegen en de toepassing ervan gaarne aan de artist-deskundige, die het wapen tekenen en kleuren zal, overlaat. Indien de geest van de nieuwe tijd daarbij in het geding zou komen, raad ik matiging aan, omdat het rustig bezit daarvan daardoor gediend zal worden.

Tenslotte het volgende. Ik heb van de oorspronkelijke termen gebruik gemaakt, daar alleen zij naar mijn mening in staat zijn de rechtsbetekening der wapens, daarbij de evolutie, maar niet de revolutie, mede in aanmerking nemende, nauwkeurig weer te geven. Ook ben ik geneigd om details, die naar mijn mening niet van essentiële aard zijn, te verwaarlozen, omdat zij de aandacht van de hoofdzaak afleiden. Men doet beter daarvoor de afbeelding te raadplegen.

Daar ik het in deze niet steeds met de Hoge Raad van Adel eens ben, wil ik het de gemeente echter niet moeilijk maken en haar eventueel een teleurstelling besparen. Ik heb bij de beschrijving van het te herstellen wapen, waartoe Vught zich ingevolge het Koninklijk Besluit van 23 April 1919

nr. 18 tot H.M. de Koningin moet wenden, mij naar best vermogen aan de terminologie van genoemde Raad gehouden.

Deze beschrijving zou als volgt kunnen luiden: In zilver twee rode kerken en rode torens, de rechtse gewend, de kerken met een wereldbol met kruis op de absis en de torens met een wereldbol en weerhaan. In het hart een gevierendeeld schild; 1 en 4 in zwart een gouden klimmende leeuw, genageld en getongd van rood (Brabant), en 2 en 3 in zilver een rode leeuw met gespleten staart, waarvan de beide einden kruiselings het ene over het andere gelegd, genageld en getongd van blauw en gekroond van goud (Limburg). In het hoofd een zwarte sleutel met kussenvormig handvat. In de voet twee groene gekruiste palmtakken. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

's-Hertogenbosch, 10 oktober 1967.

De oud-Rijksarchivaris in
Noord-Brabant,

(Mr. Dr. J.P.W.A. Smit).

(Model nr. 438).

- 25) Dr. C.R. Hermans: „Verzameling van Charters en Geschiedkundige Bescheiden betreffende het land van Ravestein”. Uitgegeven door het Prov. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch 1848, 1e gedeelte, oork. 5 van 1191.
- 26) Th. W.J. Driessen en M.P.J. van den Brand: „Boc van Merc (Boxmeer) vóór 1300”. De Maasgouw 1971.
- 27) Archief Dordrecht: Archief 1200-1572. „Oudste Dordtse stadsrekeningen 1284/1285”. Inv. nr. 420
- 28) Is. An. Nijhoff: „Gedenwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland”. Arnhem 1830 Deel I, oork. 3.
- 29) R. Knipping: „Die Regesten der Erzbischöfe von Köln in Mittelalter”. Bonn 1913 III Band/II Heft nr. 3235.
- 30) Mr. G.J. Kuile: „Oorkondenboek van Overijssel”. Zwolle 1963, regest 25 en a.w. 13, oork. 68.
- 31) Dr. A. Johanna Maris: „Repertorium op de Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijke tijdvak-De Nederstichtse leenacten (1394-1581) -”. 's-Gravenhage 1956 pag. 34 e.v.
- 32) a.w. 29 Deel II, Bonn 1901, nr. 253: Godefridus prepositus de Sanctis = Godfried, proost van Xanten.
- 33) Friedr. Wilh. Oediger: „Das älteste Totenbuch des Stiftes Xanten”. Kevelaer 1958. alsmede a.w. 10, oork. 250
- 34) Peter Weiler: „Urkundenbuch des Stiftes Xanten”. Bonn 1935, Urk. 16, 18 t/m. 20. alsook a.w. 10, oork. 267.
- 35) a.w. 34, Urk. 18.
- 36) Fr. W. Oediger: „Das Bistum Köln von den Anfängen bis Ende des 12. Jahrhunderts”. Köln 1972, pag. 358.
- 37) Bibliothèque Nationale, Paris: Fonds latin 9270 nr. 9.
- 38) a.w. 29, Regest 3262.
- 39) a.w. 15, oork. 632.
- 40) a.w. 15, oork. 935.
- 41) Jacques Bainville: „Histoire de France”. Mesnil 1937, 278e édition, pag. 76 e.v.
- 42) a.w. 16, pag. 92 e.v.
- 43) idem.
- 44) Par. M. Pérennès: „Dictionnaire historique”. Paris 1834 pag. 465.
en
Doris Mary Stenton: „English Society in the Early Middle Ages”. Reading (London) 1954, pag. 98 e.v.
- 45) „Calendar of the Close Rolls”, Edward I (1288-1296). London 1904 pag. 411.
- 46) a.w. 45.
- 47) Pierre Chaplais: „Treaty Rolls”. Vol. I (1234-1325) London 1955 nr. 401.
(Foedera: R.I. II 820; O II 677; III III 45)
- 48) Thomas Duffus Hardy: „Rymer's Foedera”. London 1869. Vol. I. (1066-1377), pag. 118.
- 49) a.w. 47 nr. 258.
- 50) Dr. L.S. Meihuizen: „De rekening betreffende het graafschap Gelre 1294/1295”. Arnhem 1953 pag. 25.
- 51) a.w. 13a, pag. 57, 58.

Brahamb Heun ²⁰¹ 1976

HET VUGHTSE SCHEPENDOMSZEGL

In het archief van de Tafel van de H. Geest van Vught bevindt zich een groot aantal (113 stuks) charters, die merendeels voorzien zijn van het zegel van de schepensbank van Vught. Een charter is, zoals wellicht bekend, een op perkament geschreven oorkonde, waarvan de tekst aan zeer bepaalde vormvereisten moet voldoen en die ter bekrachtiging van datgene, wat is overeengekomen of is verricht, wordt voorzien van een zegel van was. De Tafel van de H. Geest is de instelling, die al in de Middeleeuwen zorgt voor de armen, die woonachtig zijn in de parochie. Het oudste

charter in dit archief dateert uit 1349 en dan volgt een lange reeks van charters, die doorloopt tot in het begin van de 17de eeuw.

In het Vughtse schepensbankzegel vallen 3 typen te onderscheiden, die we in het vervolg zullen betitelen als type A, type B en type C. Het oudste voorbeeld van type A (zie afbeelding 1) in dit archief dateert van 1358. Tot 1400 komen we het nog 4 maal tegen, waarvan de laatste keer op 6 oktober 1400. Het jaar 1401 levert het eerste charter op, gedateerd 2 oktober, dat is voorzien van type B (afbeelding 2). In 1400 of 1401 hebben de schepenen dus een nieuw zegelstempel laten maken. Overigens moet in dit verband nog worden opgemerkt, dat de Vughtse schepenen nooit zoals in de stad Den Bosch wel het geval was met hun eigen zegels zegelden en wel om de reden, dat ze die niet bezaten. Men spreekt altijd van het „zeghel ons ghemeyns schependoms”. Type B handhaaft zich verder gedurende de 15de en 16de eeuw, zodat ca 1600-1610 opnieuw een verandering plaatsvindt en type C verschijnt (in dit archief voor het eerst in 1616). In het hierna volgende zal vooral gesproken worden over de beide eerste typen, omdat deze voor de geschiedenis van Vught het meest interessant zijn.

Type A

Type B

Aan de bijgaande foto's is te zien, dat het oudste type 2 identieke kerken afbeeldt, die met de torens naar elkaar toe gekeerd staan. Daaronder bevindt zich een wapenschild met 4 identieke klimmende leeuwjes, terwijl het veld (de achtergrond) bezet is met kruisjes. Het randschrift luidt: Sigillum scabinatvs de WVCHT. Type B vertoont wederom 2 identieke kerken en daartussen het wapenschild met de 4 leeuwen. Daarboven is een sleutel geplaatst, die met de baard naar boven gekeerd is. De vrijgekomen ruimte onder de kerken wordt nu gevuld met een tweetal guirlandes. De structuur van de kerken op beide zegeltypen verschilt nogal van elkaar. Bij type A is iets te zien van ramen in het schip en geledingen in de toren, terwijl de kerken bij type B geheel en al bestaan uit stenen (dit kunnen bakstenen maar evengoed turfstenen zijn). Het randschrift luidt hier: „Sigillum scabinorum de WVCHT.

Het veld is nu bezet met sterretjes. Type C verschilt van type B in ¹erre, dat de 4 leeuwen op het wapenschild door één leeuw zijn vervangen en dat de vormen van de afbeelding in het algemeen wat hoekiger zijn. Het komt in de Middeleeuwen vaker voor, dat men een nieuw zegel laat maken, maar zeldzamer is het verschijnsel, dat we zo'n gebeurtenis nauwkeurig kunnen dateren. De leeuwen in het wapenschild wijzen in de richting van de hertog van Brabant, de sleutel duidt op St. Petrus, één van de 2 patroons van de Vughtse parochiekerken. De betekenis van de guirlandes valt moeilijk met zekerheid vast te stellen. Wellicht fungeerden zij slechts als versiering en opvulling van de leeggekomen ruimte onder de kerken. De 2 kerken informeren ons over het naast elkaar bestaan van 2 volwaardige parochiekerken. Van een moeder-dochter relatie tussen beide zijn geen sporen over en dit lijkt ook hoogst onwaarschijnlijk onder meer omdat de beide kerkgebouwen zeer dicht bij elkaar (ca 325 meter) stonden. In St. Oedenrode en in Groot/Klein Zundert bestonden wel 2 kerken naast elkaar, maar hier ligt de situatie verder volkomen anders. De 2 parochies zijn naast elkaar blijven bestaan tot 1829 toe. Ook in de tijd van de schuilkerken waren er in Vught 2 pastoors met elk hun eigen kerkshuur. De St. Lambertusparochie omvatte ruwweg het noordelijke gedeelte van de huidige gemeente Vught, de dorpen Cromvoirt en Deuteren, het gehucht Vranckenhofstad gelegen langs de Vughterweg bij de Vughterpoort van de stad 's-Hertogenbosch (dit gehucht verdween geheel tijdens de 80-Jarige Oorlog) en tenslotte de omgeving van het kasteel (Oud)-Herlaar met de hoeve „Over 't Water". In het noorden grensde deze parochie aan de stad 's-Hertogenbosch en aan de zeer oude parochie Orthen. De parochie van St. Jan is trouwens een afsplitsing van de kerk van Orthen. De stad (gesticht aan het einde van de 12de eeuw) heeft zich als een wig tussen Vught en Orthen ingedrongen en waarschijnlijk ook delen van de St. Lambertusparochie geannexeerd. De ander Vughtse parochie, die van St. Petrus, omvatte ruwweg het zuidelijke gedeelte van de huidige gelijknamige gemeente met o.a. het gehucht Bergenshuizen (oudtijds: Wargarshuysen), het kasteel Muizerik, en de hoeve van Enode, die in 1410 al bestond (gelegen ter plaatse van het huidige gehucht Eendje). De pastoor van de St. Lambertuskerk was tevens broeder van de Duitse Orde en commandeur van Vught. Alvorens verder te gaan, dient eerst het een en ander verteld te worden over de Duitse Orde. Evenals de Orden der Johannieten (ook wel Maltezer ridders genaamd) en der Tempeliers is de Duitse Orde een geestelijke ridderorde. Ze werd ca 1190 opgericht in Palestina en kreeg ca 1220 vaste voet in de Lage Landen. Deze orde bestond voornamelijk uit ridders, die dus tevens van adel waren, en uit priesters. Alle leden legden de 3 kloostergeloften af. Doel was de verpleging van zieken en gewonden en strijd tegen heidenen en Moslims. Strijd tegen de heidenen werd gevoerd in Polen en Litauen en hier ontstond in de loop van de 13de eeuw een staat onder leiding van het hoofd van de orde, de grootmeester, die zijn residentie had in Marienburg (ten zuidoosten van Dantzig, thans Pools gebied). In West Europa verwierf de orde vele bezittingen en hier bevonden zich ook parochiekerken onder. De organisatie van de orde bestond uit de grootmeester aan het hoofd met daaronder hoogmeesters (oa. de z.g. Duitsmeester), landcommandeurs (bestuurden een balije, een soort district) en commandeurs (bestuurden een commanderij). In de Lage Landen waren er de balijen Utrecht (met commanderijen ten noorden van de rivier de Maas) en Oudenbiezen (gelegen in Belgisch Limburg, gemeente Rijkhoven). Van de

balije Oudenbiezen ma ¹en onder meer deel uit de commanderijen Gemert en Vught. De commanderij Vught was kleiner dan die van Gemert en is waarschijnlijk ontstaan, doordat een tot nog toe niet met zekerheid geïdentificeerde persoon het bevestigingsrecht van de St. Lambertuskerk en het bij deze kerk behorende vermogen (de z.g. kerkfabriek) heeft geschonken aan de Duitse Orde. Hierdoor ontstond er te Vught een commanderij met aan het hoofd een priester die tevens pastoor was van de kerk. Dergelijke commanderijen worden daarom „priestercommanderijen" genoemd. De Duitse Orde wordt in Vught voor het eerst vermeld in 1312 en in Gemert in 1249.

De St. Petrusparochie werd in 1400 door de bisschop van Luik ingelijfd (de officiële term luidt: incorporatie) bij het kapittel van de St. Katharinakerk van Eindhoven. Dat er zich in één dorp twee parochiekerken bevinden is een weinig voorkomend verschijnsel, dat om een nadere verklaring vraagt. Deze zullen we moeten zoeken in de vroegste geschiedenis van Vught en deze blijkt bij nader onderzoek zeer gecompliceerd te zijn. De grote schaarste aan bronnen uit de periode vóór 1250 maakt het nog moeilijker met aanvaardbare theorieën voor de dag te komen. Het is hier niet de juiste plaats om dieper in te gaan op de interpretatie van de schaarse gegevens. Het enige wat we kunnen doen is enige vaststaande feiten te constateren en op een rijtje te zetten:

- 1) Vught bezit in 1028 een tol en een munt, die dan voor de helft in het bezit zijn van de Utrechtse St. Paulusabdij. De schenker is waarschijnlijk bisschop Ansfried (995-1010). In later tijd heeft deze abdij geen bezit meer ten zuiden van de grote rivieren.
- 2) Het Utrechtse kapittel van Oudmunster bezit tot ca 1240 goederen in het nabijgelegen Berlicum. Als voogd over dit bezit treedt ca 1240 op de heer van Herlaar.
- 3) deze heren van Herlaar hebben op veel plaatsen in Brabant gefungeerd als voogden van het bezit van de abdij Echternach.
- 4) de abdij Echternach heft in het begin van de 13de eeuw cijzen in Esch, Gestel bij Herlaar en in Vught.
- 5) de heren van Herlaar heffen in 1227 tol binnen hun eigen jurisdictie (cf. 1).
- 6) de heren van Herlaar worden vanaf 1313 vermeld als leenmannen van de bisschop van Luik.
- 7) in 1232 treden bij een verdeling van machtssferen in Vught de volgende instanties op: de graaf van Gelre, de hertog van Brabant en een zekere Boudewijn van Vught, die zich elders Boudewijn van Orthen noemt. In dat jaar verwerft de Brabantse hertog een deel van het dorp Vught.
- 8) Vermoedelijk in het jaar 1201 worden St. Michielsmannen aan de graaf van Gelre en St. Lambrechtsmannen aan de hertog van Brabant toebedeeld. Volgens velen worden met de eerste lieden bedoeld die onder Gestel bij Herlaar (het latere St. Michiels-Gestel) met de laatste lieden die onder Vught woonden, bedoeld.
- 9) een aantekening in een jaargetijdeboek in het archief van de Duitse Orde vermeldt, dat een zekere Dirk geheten Berthout (uit Mechelen?) op een niet nader aangeduid tijdstip goederen in Vught aan de orde heeft geschonken.
- 10) In 1312 is er voor het eerst sprake van de Duitse Orde te Vught en wel in het

Latijns Boek, het oudst bewaard gebleven Brabantse leenregister. Tot slot nog een opmerking over de vroegste geschiedenis van Vught in het algemeen. Het bestaan van 2 parochiekerken hoeft niet per se in te houden, dat Vught oudtijds in 2 delen was verdeeld. Uit het bovenstaande blijkt wel, dat er ca 1200 in Vught vele machthebbers waren en dat er toen grote veranderingen plaatsvonden. Het ontwarren van zo'n gecompliceerde situatie als in Vught vereist op de eerste plaats een zeer kritische instelling van de onderzoeker en een grote voorzichtigheid bij het trekken van conclusies. Daarnaast is een soort bescheidenheid op zijn plaats: gezien de extreme schaarste aan gegevens is de kans groot, dat het probleem *nooit opgelost zal kunnen worden*. Het „toewijzen” van de kerk van St. Lambertus aan Luik, terwijl dan de St. Petruskerk wel het Utrechtse deel geweest zal zijn, lijkt dan ook een ietwat voorbarige conclusie. De hoeve Enode, welke gelegen was in de parochie van Vught-St. Petrus, maakte in 1410 deel uit van het bezit van de commanderij van Vught, die haar zetel had in het gebied van de St. Lambertusparochie! De sleutel van St. Petrus werd pas in 1400-1401 toegevoegd aan het schepenzegel. Deze gegevens tonen aan, dat er nog wel wat addertjes onder het gras verborgen zitten, die eerst verwijderd zullen moeten worden, wil een verklaring van het probleem wetenschappelijk aanvaardbaar zijn.

A.C.M. KAPPELHOF

Bronnen en voornaamste literatuur:

- 1) Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch: Archief van de Tafel van de H. Geest van Vught en Archief van de Commanderij van de Duitse Orde te Vught. Deze archieven worden thans aan een inventarisatie onderworpen.
- 2) Zeer vele artikelen in het tijdschrift „De Kleine Meierij” o.a. van H. Donkers (jrg. VIII, no's 3 en 8), van J.J. de Kort (jrg. VII, no's 3 en 4 en XIV, no 5), van M.G. Scholten van Aschat (jrg. X, no's 5, 8 en 11 en XII, no 4) en zeker ook F.W. Smulders (jrg. VIII, no 8; X, no's 1, 3 en 8; XI, no's 2 en 4; XII, no's 2, 6, 9 en 10; XIII, no 4; XIV, no's 5 en 6; XXI, p. 71).
- 3) L. Galesloot, Le Livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant. (Bruxelles, 1865), p. 179.
- 4) J.C.A. Hezenmans, De commanderij der Duitse Orde te Vught. ('s-Hertogenbosch, 1887).
- 5) W. Th. Knippenberg, „De twee oudste kerken van Vught, provincie Noord-Brabant”, Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek XIV (1964) 150-159.
- 6) A.C.F. Koch, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299. (deel I: 's-Gravenhage, 1970) 129-131, 142-144 en 150-152.

WETENSWAARDIGHEDEN

Vroeger werd er bij een familie in Bavel een kist met ijzerbeslag bewaard, die volgens het inschrift dateerde uit het jaar 1669. Nu is ze het eigendom van een aanverwante familie te Hulst. Op de binnenkant van het deksel staat deze spreuk: Hij besteet hier wel sijnen arbeit – Die sijnen cost wint ter saligheijt. p.D.G.

DE UDENSE BEELDHOUWER F. VAN DER WIJST

Naast de Udense beeldhouwer Petrus Verhoeven hebben we in dit tijdschrift (1965, p. 32; 1974, p. 160) reeds een paar keer de naam vermeld van Frans van der Wijst. Hij werd ca 1830 geboren, was aanvankelijk schaapherder maar heeft na zijn opleiding aan de Akademie te Antwerpen ook beelden gemaakt. Uit zijn jonge jaren als herder dateert wel de breischei, die hij signeerde „F.V.D.W., Uden 1846”. De breischeiën, die dokter Henk Wiegiersma verzamelde en die hij bijna alle vond in en rond de Peel (Bakel, Deurne, Helmond, Liessel, Milheeze, Venlo, Venray), werden blijkbaar vaak van initialen voorzien (Wiegiersma 1941,

nr. 246-275; 14 ex
Van F. van der Wij
afb. 191, in register
exemplaar (h. 10:
gemaakt te Uden e:

Lit.

H. Wiegiersma, Volks
H. Wiegiersma, De bre
komen uit Peelland).

**GOUDEN
HOUTE**

Ter aanvulling van
dos (jrg. XXVII, 1^a
zamelde gegevens
ik vond in Du Cang
et Infimae Latinitat
het woord Calix (K

Homorius van Autun
89:

Apostoli et eorum s
nis vestibus et lign
iebrabant Zep
martyr aureis vel arg
nis offerri instituit.

De apostelen en hu
den de Mis in hun
houten kelken . . .
en martelaar, heeft
werd opgedragen n
kelken en in misge

De overgang van he
ker dat ook glazen k
naar kelken van ed
deze tekst reeds ze
hebben plaatsgevon
ter afvragen of deze
dium niet alleen . .
„orbi” is geweest.
heel de middeleeu
„minderwaardig”
dat op het concilie
van „houten kelken

Dat Bonifatius de br
dagen voortlevende
bijna zeker door een

EEN BOSSCHE AVONDMAALSBEKER UIT 1670 VAN
DE HERVORMDE GEMEENTE TE VUGHT (N.Br.) EN
HET WAPEN VAN VUGHT

H. DAS-HORSMEIER

Brabant (35) 1983

Onder het kerkelijk vaatwerk van de Hervormde Gemeente te Vught bevinden zich twee zilveren avondmaalsbekers, die behalve mooi ook erg interessant zijn. De éne werd in 1643 door een Haarlemse zilversmid vervaardigd¹⁾, de andere in 1670 in Den Bosch. Deze bekera worden niet alleen als kostbaar bezit bewaard, maar zijn ook nog altijd in gebruik bij de viering van het H. Avondmaal.

De Bossche beker is een dubbelwandige zilveren beker met een hoogte van 16,7 cm en een diameter van 11,1 cm aan de bovenzijde buitenwerks. Iets boven het midden is een verticale scheur van 1,5 cm van binnenuit gerepareerd met tinsoldeer. Op de onderkant staan aan de buitenzijde drie gave zilvermerkjes en een vrij groffe trembleersteek (zigzaglijn, ontstaan door het wegsteken van materiaal met een trembleerstekker; aan de hand van het vrijgekomen materiaal toetste het gilde het zilveragehalte). Bovendien zijn er onderop twee kerken met daartussen een sleutel gegraveerd.

In de kerkrekeningen van de Hervormde Gemeente Vught werd nagegaan, of er rond 1670 een betaling voor een beker was gedaan. Dat was niet het geval. Mogelijk is deze beker een geschenk geweest.²⁾ In de Vughtse dorpsrekeningen werd geen betaling voor de beker aangetroffen.

Als zilvermerkjes zien we een gekroonde bosboom: het stadskeur van Den Bosch. Het meesterteken is een wijnkannetje met het oor om te zien naar links, en profiel in ovaal. Dit behoort toe aan de Bossche zilversmid Thomas van Well, die in 1642 zijn meestertitel haalde.³⁾ De jaarletter T zal staan voor 1670.⁴⁾ Thomas' sterfjaar is weliswaar niet bekend, maar jaarletter T = 1694 lijkt uitgesloten, omdat

a) hij dan te oud zou zijn

b) in de periode St.-Eloij (= 1 dec.) 1678-1679 werd „Ontfangen den 21 Juli (dus 1679) van de begeijnte van Wel voor vercopen van 't gerescap 2 gulden, 2 stuivers samen 2-2-0-''.⁵⁾

Het eenvoudige graveersel is tot ongeveer de halve hoogte aangebracht. Even onder de bovenrand zien we een band, waarvan de lijnen op drie plaatsen ineen geslingerd zijn; daartussen is fijn rankwerk gegraveerd. Eronder staan andere gestileerde versieringsmotieven.

DE TWEE KERKEN MET SLEUTEL

Wat de beker zo interessant maakt, is de voorstelling onderop van twee kerken met daartussen een sleutel: een duidelijke verwijzing naar het wapen van Vught. Erboven staat bovendien in latijnse majuskels „VVCHT”.

Heraldisch links (dus om te zien rechts) zien we een zorgvuldig gegraveerde kerk, die de St.-Lambertuskerk (nu Hervormde Kerk) moet voorstellen: de

toren heeft name... geen spits. (Deze ging verloren bij een brand in 1562). De andere kerk is dan de St.-Pieterskerk, die eertijds op het Maurickplein stond. Er zijn meer verschillen tussen beide kerken: de ingang, de ramen en de kleine torentjes zijn niet identiek.

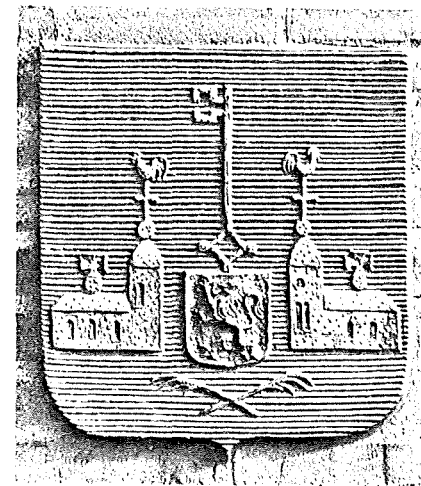
Verder staat het weerhaantje van de St.-Pieterskerk op de grote toren en is „afgewend” (kijkt a.h.w. de beker uit); bij de St.-Lambertuskerk staat het haantje op de kleine toren en kijkt naar het midden. Tussen de kerken staat een sleutel met de baard naar boven en naar rechts gewend; de greep is hartvormig. In afwijking van de schependomszegels of het wapen van Vught staan op de beker de grote torens beide heraldisch links van de kerk, en ontbreken zowel het bijschildje met de leeuw(en), als het rankwerk.

DE ONTWIKKELING VAN HET VUGHTSE SCHEPENDOMSZEGEL TOT HET
WAPEN VAN VUGHT

De Vughtse schepenen bezegelden indertijd hun charters met wat ze het „seghel ons ghemeijns sc(h)ependoms” noemden. (Een charter is een blad perkament, waarop een akte is geschreven, die ter bekrachtiging is bezegeld). Er zijn vanaf het midden van de 14e eeuw drie typen zegels bekend, die resulteerden in het wapen van 1817. Een overzicht met kenmerken van de drie zegels en het wapen is in een bijlage opgenomen.

Type A

Van het oudste type („type A”) dateert de eerste afdruk die bekend is van 18 oktober 1353.⁶⁾ Deze bevindt zich in de archieven van de Duitse Orde te Vught. Het is een bijzonder gaaf en scherp uithangend zegel in groene was. Op alle drie de zegeltypen zijn de twee oudste parochiekerken van Vught es-

Het wapen van Vught bij het Administratiekantoor van de Gemeentesecretarie te Vught.

(Foto: Wim Brons, oktober 1982)

sentieel. Ze zijn steeds identiek en met de torens naar elkaar toegewend. Kerk en toren zijn „verlicht”, d.w.z. hebben ramen – een deur. De kerk heeft drie romaanse raampjes, de toren een deur en twee romaanse raampjes. De torens worden overtopt door een globe, waarop een kruis en weerhaan; op het kerkdak staat een globe met kruis. Onder de kerken staat een bij-schildje met vier kwartieren, in ieder een klimmende leeuw. Aangenomen wordt, dat de kwartieren I en IV wijzen in de richting van de hertogen van Brabant, terwijl de kwartieren II en III van Limburg zijn. Na de Limburgse successie-oorlog (1283-1288) werden beide hertogdommen onder Hertog Jan I van Brabant verenigd. Hij had een wapen met één leeuw gevoerd. Sedert Jan II (1294-1312) werd het gevierendeelde wapen gevoerd.⁷⁾ Het Vughtse zegel met gevierendeeld bij-schildje dateert dus op z'n vroegst uit de tijd van Jan II.

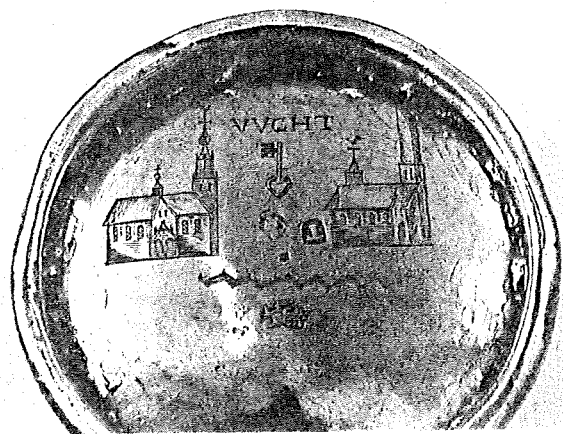
Het veld is bezaaid met kruisjes (niet met sterretjes!).

De sleutel ontbreekt nog, evenals het rankwerk of de latere palmtakken.

Direct onder de kerken zijn links en rechts twee identieke tekentjes te zien, die tot nu toe nergens werden vermeld. Het figuurtje bestaat uit drie verticale streepjes, die aan de onderkant met een balkje afgesloten worden. De afsluiting aan de bovenkant is moeilijk te identificeren (kroontje? kruisje?). De betekenis van het figuurtje als geheel is onbekend. Het doet nog het meeste aan een meesterteken denken, hoewel dat op zegels ongebruikelijk is. Tenslotte het randschrift. Er staat in gotische majuskels „Sigillum scabinatus in VVCHT”; de woorden worden gescheiden door kruisjes, waarvan er één breedarmig is.

Type B

In 1400 of 1401 lieten de schepenen een nieuw stempel („type B”) maken, dat nu nog te zien is op de Vughtse Oudheidkamer. Het zegelveld is nog gaaf, de rand deels afgesleten. De oudste afdruk die bekend is, dateert van 2 okto-

Onderzijde avondmaalsbeker Hervormde Gemeente Vught, 1670.
(Foto: Jos Koldewei, juni 1983)

ber 1401.⁸⁾

Er zijn aanmerkelijke verschillen met type A. Het bij-schildje met de vier leeuwen schoof naar boven tussen de kerken. Op het schild werd een sleutel – attribuut van St.-Petrus – geplaatst. De kamvormige baard is naar boven en naar rechts gewend, de greep is ruitvormig. De kerken zijn niet meer „verlicht”, wel „gemetseld”, d.w.z. de voegen zijn zichtbaar. Het torendak is spits. De weerhaantjes van welke het bij type A niet duidelijk is in welke richting ze kijken, kijken bij type B naar heraldisch links. Het veld werd bezaaid met vijfstralige sterretjes. De vrijgekomen ruimte in de schildpunt werd opgevuld met twee ineen geslingerde ranken met drie loten (nog geen palmtakken). Deze waren vermoedelijk alleen als decoratie en opvulling bedoeld. Sommigen zien er nu al palmtakken in, en wel als attribuut van, en hommage aan St.-Lambertus.⁹⁾ Tenslotte het randschrift. In gotische majuskels¹⁰⁾ staat er „Sigillum scabinorum de VVCHT”; de woorden worden afgewisseld met rankwerk.

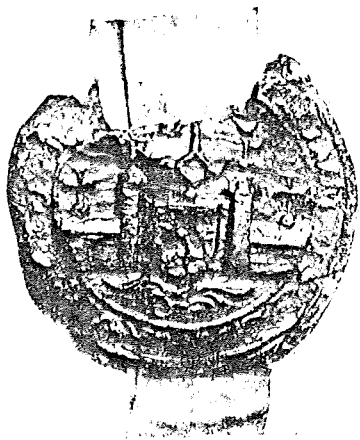
In bijna iedere beschrijving van het Vughtse wapen wordt terecht aangegeven, dat de sleutel die we nu bij type B zagen verschijnen, wijst in de richting van St.-Petrus. Men ziet daarin echter ten onrechte het bewijs, dat St.-Petrus de oudste Vughtse beschermheilige is. Drs. A.C.M. Kappelhof kwam onlangs tot de conclusie, dat de St.-Lambertusparochie vrijwel zeker de oudste papieren had. Hij baseert zich daarbij zowel op de ligging, als op de benaming van de tiendgronden van beide parochies (gebieden waarover de „tinden” – een vorm van belasting – geheven werden).

Het eerste argument wordt ontleend aan een uit 1772 en 1773 daterende Tiendkaart van de landmeter Hendrik Verhees, waarop een deel van de tiendgronden van beide parochies staat aangegeven.¹¹⁾ De ligging van de gronden is zodanig, dat er gebieden waarover de St.-Lambertusparochie (Duitse Orde) tinden hief, zowel tussen, als óp gebieden van de St.-Petrusparochie (kapittel van Eindhoven) liggen. Die vreemde ligging is alleen te verklaren, als de St.-Lambertusparochie de oudste rechten heeft.

Een tweede argument is, dat de tinden die de St.-Lambertusparochie op het grondgebied van de St.-Petrusparochie hief, de oude tinden werden genoemd en die van de St.-Petrusparochie de nieuwe tinden.¹²⁾ Waarschijnlijk zijn deze oude tiendgronden van de St.-Lambertusparochie – gezien de naamgeving – ook eerder in cultuur gebracht, dan de grond van de nieuwe tinden.

Type C

De tijd waarin type B vervangen werd door type C kan minder nauwkeurig gedateerd worden. In ieder geval is een charter d.d. 13 februari 1557¹³⁾ nog voorzien van zegel B, en een charter d.d. 5 februari 1567¹⁴⁾ voorzien van het nieuwe. Het zegel is erg beschadigd en versleten. Ruim de helft ontbreekt, maar aan de maat van het restant, de maat en vorm van het heraldisch linkse kerkje en door de manier waarop dit tegen de rand aanzit, is het zeker, dat het hier gaat om een zegel van type C. De tijd waarin dit in gebruik genomen

*Schependomszegel type C / Charter 2 jan. 1574).
(Foto overgenomen uit Gedenkboekje Vughts Gemeentehuis, 1937)
Voor foto's van de typen A en B: zie Brabants Heem 1976 no. 1.*

werd, ligt dus vroeger dan werd aangenomen.¹⁵⁾ Het belangrijkste verschil tussen de typen B en C is, dat de vier kwartieren met leeuwen op het bijschildje vervangen werden door één kwartier met één klimmende leeuw. Anders gezegd: het hertogelijke wapen werd vervangen door dat van de Staten van Brabant. De baard van de sleutel kreeg de 16de eeuwse zogenaamde kruisvorm.¹⁶⁾ De tekst van het randschrift bleef gelijk, maar werd nu in latijnse majuskels geschreven. Het Vughtse zegel is in de loop van de tijd buiten gebruik geraakt, en zeker na 1795, toen het scheidingsproces tussen administratie (= bestuur) en de met het plaatselijk bestuur verbonden justitie op gang kwam.¹⁷⁾

HET WAPEN VAN VUGHT

We maken nu een sprong naar 1817. Na de tijd van de Fransen, die niets van wapens – tekenen van feodaliteit! – hadden moeten hebben, besloot koning Willem I tot het herstel van oude gemeentewapens of het verlenen van nieuwe. De functie van gemeentewapens verschilt echter wezenlijk van die van de schependomszegels: de wapens fungeren slechts als decoratie en herkenningsteken, terwijl de zegels een juridisch-notariële functie hadden. Bij besluit van de Hooge Raad van Adel d.d. 16 juli 1817 werd de gemeente Vught officieel bevestigd in het bezit van haar wapen, dat elementen uit alle drie de zegeltypen bezit. Het diploma van bevestiging met tekst en afbeelding bevindt zich op het gemeentehuis, maar heeft helaas erg door vocht geleden. Het wapen wordt als volgt beschreven: „Zijnde van Lazuur (blauw), waarop een Schild van goud, beladen met eenen klimmenden Leeuw van Lazuur,

waarop een Sleutel staande en pal (paalsgewijze, loodrecht), verzeld aan iedere zijde van een Kerk en en pointe (in de schildpunt) van twee palmen geplaatst en sautoir (gekruijst); alles van goud”. Aangenomen, dat de leeuw op het bijschildje die van de Staten van Brabant is, dan had daar eigenlijk een gouden leeuw op sabel (zwart) moeten staan.

De kerken zijn identiek, op het aantal ramen en de vorm ervan na. Dat laatste is merkwaardig genoeg niet correct op het gemeentelijke briefpapier terecht gekomen.¹⁸⁾ De heraldisch rechtse kerk hoort drie romaanse ramen te hebben en één even breed, maar hoger raam in de toren. De andere kerk heeft twee romaanse ramen, terwijl de toren twee verticale smalle ramen heeft met één rond raampje erboven. Wél goed staat het wapen op het mooie reliëf bij het Administratiekantoor van de gemeentesecretarie in de Vliertstraat. Een juiste weergave in kleur is te zien op de dienstwagens van de Technische Dienst.

BIJZONDERE WEERGAVEN VAN HET WAPEN

Tenslotte wijzen we nog op enkele bijzondere weergaven van het wapen, naast het al genoemde reliëf.

Boven het balkon van het gemeentehuis is het wapen in de gevel aangebracht. Het is overigens niet conform het officiële wapen van 1817 weergegeven. Hetzelfde geldt voor het wapen in het glas-in-lood raam in de raadszaal. Wél goed zijn de wapens, die uitgesneden werden in de rugleuningen van twee wethouderszetels.

We eindigen weer in de Hervormde kerk, waar een bijna huiselijk geschilderd wapen is aangebracht boven de kerkvoordijbank. Tot de kerkrestauratie 1956-1958 zat het rechts in de luifel van een lange kerkbank langs de zuidmuur, tegenover het uitgesneden wapen van Brabant in de luifel van een bank langs de noordmuur.¹⁹⁾ Het moet in de zomer van 1767 geschilderd zijn, nadat de schepenen hadden besloten de kerkbanken te laten veranderen en nieuwe te laten bijmaken.²⁰⁾ Binnen twee maanden was dat klaar.²¹⁾ In de kerkrekeningen van die tijd lezen we, dat aan Johan Scheuler betaald werd „de Somma van Ses guldens wegens het Schilderen van Een waepen voor de bank in St.-Lambertskerk”.²²⁾

Gebruikte afkortingen:

DOV = Archieven van de Duitse Orde te Vught

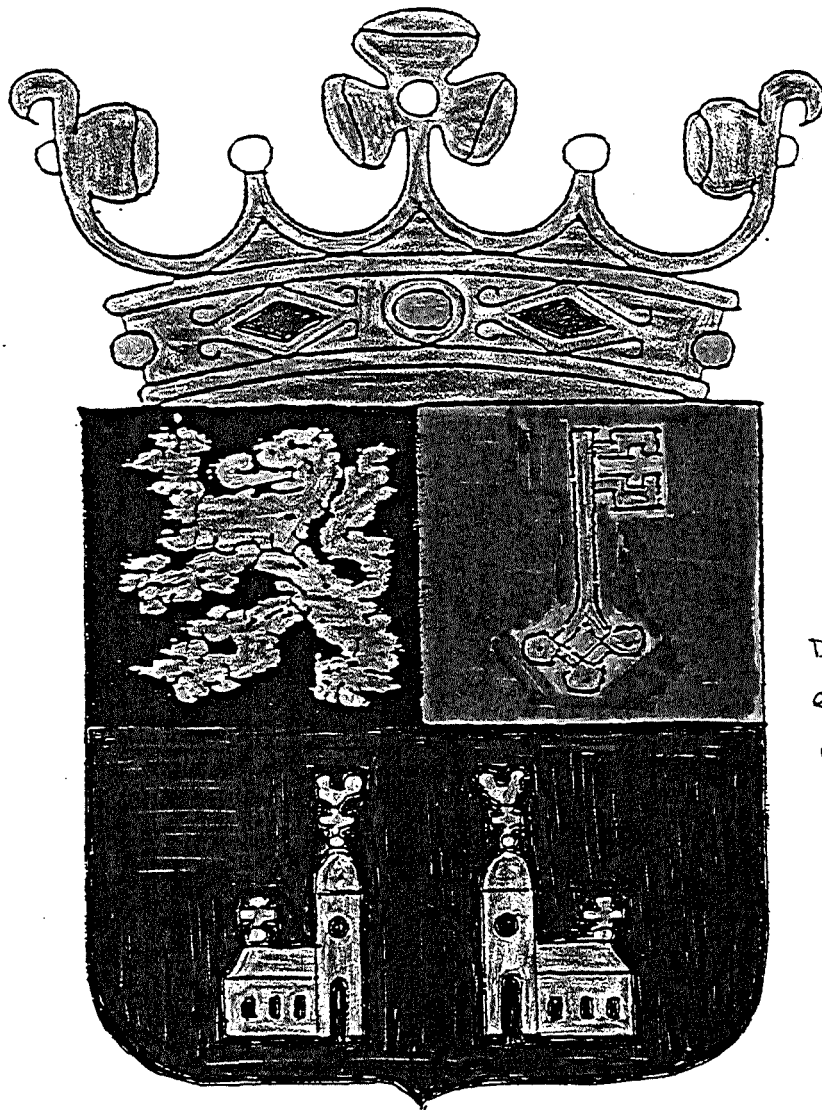
GAH = Gemeentearchief 's-Hertogenbosch

RANB = Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch.

Vughtse schependoms- zegels en wapen	Zegel type A	Zegel type B	Zegel type C	Wapen 1817
Tijd	Eerste afdruk die bekend is: 18 okt. 1353 Laatste: 6 okt. 1400	Eerste: 2 okt. 1401 Laatste: 13 febr. 1557	Eerste: 5 febr. 1567	Diploma 16 juli 1817
Waar te vinden?	11 x in RANB, DOV mooi exemplaar: inv.no. 402.	* heel vaak in RANB, DOV mooie exemplaren: inv.nrs. 427 en 270. originele stempel: Oudheidkamer Vught.	2 x in RANB, DOV inv.no. 258 (1567) slecht inv.no. 367 (1616) goed	Gemeentehuis Vught Zie verder tekst
Veld	bezaaid met kruisjes	bezaaid met vijfstralige sterretjes	—	—
Kerken	verlicht	gemetseld; niet verlicht	gemetseld; niet verlicht	verlicht; ramen verschillend per kerk
Op het kerkdak	globe met kruis; onder de kerken: tekentje	globe met kruis	globe met breedarmig kruis	globe met breedarmig kruis
Toren	verlicht; dak halfronde	gemetseld; niet verlicht; dak spits	gemetseld; niet verlicht; dak halfronde	verlicht; ramen verschillend per toren; geen deur; dak halfronde
Op de toren	globe, kruis, weerhaan	globe, kruis, weerhaan	globe, kruis, weerhaan	globe, streepjeskruis, weerhaan
Kijken van weerhaantjes	richting waarin niet duidelijk	kijken beide naar heraldisch links	kijken naar het midden (elkaar aan)	afgewend (kijken elkaar niet aan)
Bijschildje	onder de kerken: vier kwartieren met leeuw	tussen de kerken: vier kwartieren met leeuw	tussen de kerken: één kwartier met leeuw	tussen de kerken: één kwartier met leeuw
Sleutel	—	* bovenop bijschildje met heraldisch rechts gewende baard * baard: kamvormig (zes „tanden“) * ruitvormige greep	zie B. baard: kruisvormig	Gelijk aan C.
Ranken/palmtakken	—	twee ineengestremde ranken met drie loten	twee ineengestremde ranken; vorm tav. A gewijzigd	twee gekruiste palmtakken takken
Randschrift	Sigillum scabinatus in VVCHT; woorden gescheiden door kruisjes, waarvan één breedarmig; gotische majuskels	Sigillum scabinorum de VVCHT; woorden afgewisseld met rankwerk; gotische majuskels	Sigillum scabinorum de VVCHT; latijnse majuskels	—
Diameter resp. met en zonder randschrift	3,7 cm; 2,7 cm	4 cm; 3 cm	3,3 cm; 2,5 cm	—
Kleur	—	—	—	veld, leeuw en ramen: lazuur; verder alles goud

- 1) Hanneke Das-Horsmeier, „Een Haarlemse avondmaalsbeker uit 1643 van de Hervormde Gemeente te Vught (N.Br.) met twee Bossche forten en het wapen van Pieter Olycan”. Zal verschijnen in het Jaarboek 1983 van het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage.
- 2) De Haarlemse beker werd door P. Olycan geschonken aan de kerk van de forten Isabella en St.-Antonie. De Bossche beker kwam niet via de forten in Vught, want een lijstje van bezittingen van de kerk van de forten uit 1682 (GAH, DTB 203, fol. 105) vermeldt maar één zilveren beker.
- 3) Catalogus „Brabants zilver”, Centr. Noordbrabants Museum te 's-Hert. 1965, insculptatieplaat Ib. N.B.: Er zijn twee uitgaven van deze catalogus: één met, en één zonder afbeeldingen van de meestertekens.
- 4) Elias Voet Jr. „Ned. Goud- en zilvermerken”, 's-Grav. 1963, pg. 26.
- 5) GAH, archief Goudsmedengilde inv.no. 313 (ongefol.), rekeningen 1642-1734.
- 6) RANB, DOV inv.no. 402. Drs. A.C.M. Kappelhof hield in zijn artikel „Het Vughtse schependomszegel” (Brabants Heem 1976, no. 1), dat geschreven werd tijdens de inventarisatie van DOV, een zegel uit 1358 (inv.no. 294) voor de oudste afdruk. Een foto van type A staat in genoemd artikel op pg. 27. Type A komt in DOV 11x voor, het laatst op 6 okt. 1400 (inv. no. 300).
- 7) GAH, rapport van H.J.H. Bossink, „Het stadswapen van 's-Hertogenbosch” dd. 31 mei 1976.
- 8) RANB, DOV inv.no. 301. Er zijn in DOV erg veel zegels van type B. Een foto staat in „Brabants Heem” 1976, 1, pg. 27.
- 9) Kl. Sierksma oppert in „De Gemeentewapens van Nederland”, Utr./Antw. 1960, pg. 240 de mogelijkheid, dat de palmtakken als attribuut van St.-Lambertus beschouwd zijn. W.H.Th. Knippenberg neemt deze suggestie over in „De twee oudste kerken van Vught, prov. N.Br.” in Berichten ROB 1964, pg. 152.
- 10) Enkele letters hebben de stijl van minuskels.
- 11) Alg. Rijksarchief 's-Gravenhage, inv. Hingman no. 1702. Een afbeelding staat in DOV na pg. 6.
- 12) Bv. in DOV inv.no. 49, en no. 195 (explicatie bij de genoemde Tiendkaart).
- 13) RANB, DOV inv.no. 361.
- 14) RANB, DOV inv.no. 258.
- 15) F.H.M. de Bekker kende een charter met type C dd. 2 jan. 1573 (Vughtse weekblad „De Aankondiger” dd. 16 nov. 1929, en Gedenkboekje t.g.v. de opening van het nieuwe Vughtse gemeentehuis, 8 juni 1937. Met foto). Het gaat overigens om „1573 Stijl van den Bossche” = ons 1574. Er wordt tot nu toe tevergeefs gezocht naar het archief waaruit de B. deze charter kende.
T. van der Laars „Ned. Heraldiek”, deel N.Br., no. 58 Vught, (1925-1930): 1580.
A.C.M. Kappelhof (zie noot 6): ca. 1600-1610.
- 16) Informatie van het Lipsmuseum te Dordrecht.
- 17) Voor een algemeen historisch overzicht van de wording en ontwikkeling van het gemeentebestuur in ons recht, zie Mr. M.J.A.V. Kocken, „Van stads- en plattelandbestuur naar gemeentebestuur”, Stichting Gemeentelijk Bestuursfonds 1973. Voor Vught: J.P.W.A. Smit in de Inleiding van de inventaris der gemeente Vught, 1923.
- 18) Ook de weergave in Kl. Sierksma, „De gemeentelijke wapens in Nederland”, Utr./Antw. 1960, pg. 138 is op diverse punten niet conform het wapen van 1817.
- 19) Informatie van oudere gemeenteleden.
- 20) Gemeentearchief Vught inv. no. 3, fol. 178v. en 179. (Schepenvergadering dd. 13 mei 1767).
- 21) Ibid. fol. 186v. (Schepenvergadering dd. 8 juli 1767).
- 22) Archief Herv. Gemeente Vught, Kerke Rekening der Beide kerken van S. Lambert en S. Petrie 1765 juni 22 – 1768 juni 8, fol. 11v.

Voorstel H. Das voor een nieuw gemeentewapen
van Vught, na wijzigingen in een voorstel van
de N.Br. Commissie voor Wapen- en slaggenkunde.
Zomer 1988

Eventueel
vervalt
de kroon.

De tinten rood
en blauw
moeten anders!
Zie staaltjes.

BESCHRIJVING

Doorsneden: I. gedeeld; a. in sable een leeuw van
goud, getongd en genageld van keel; b. in keel een
sleutel van zilver; II. in azuur twee kerken van
goud, geopend van het veld, de torens toegewend.
(Het schild gedekt met een gouden kroon van
drie blaaden en twee parels)

JD

J.E. Das-Horsmeier
Nieuwe Erven 30
5263 AR Vught

023 564307

1
Aan het Gemeentearchief v. Bergen o. Zoom
t.a.v. de Heer W.A. van Ham
St. Annastraat 6
4611 TN Bergen op Zoom

Onderwerp: gemeentewapen Vught

Vught, 10 januari 1986.

Zeer geachte Heer van Ham,

Harlekijk dank voor de toezending van zowel de fotocopie van het wapendiploma zoals we dat in Vught hebben, als dat uit het prov. archief. De laatste ga ik zeker eens in het echt op de Citadel bekijken.

Eerlijk gezegd zie ik tussen beide diploma's weinig essentiële verschillen, waarbij zij aangetekend, dat het diploma in Vught origineel (maar "gerestaureerd") is, dan dat uit het Prov. archief: onder de laatste staan geen echte handtekeningen en het stempel van de Hoge Raad van Adel links onder ontbreekt.

hierbij sluur ik:

- 1) "Het wapen van Vught" uit de informatiemap van de Afd. Voorlichting, met aantekening van vier onnauwkeurigheden.
 - 2) De (zonder toestemming) gecopieerde pagina 107 uit "Ambtsketens van burgemeesters in Nederland", s. flav. 1979.
- Overigens kloppen de raampjes van beide kerken op de onderste penning niet, noch de verhoudingen van kerken, sleutel etc. t.o.v. elkaar. Ik heb de keten vanmiddag bestudeerd.

- 3) Twee fotocopies van foto's uit het archief van de Herv. fem. Vught, met aantekeningen.
De kleurenfoto van het wapen kan ik zeer aanbevelen!
- 4) Briefpapier Herv. fem. Vught met kerkzegel. De fouten in het gemeentewapen werken helaas ook hier door.

Veel succes toegewenst bij de voorbereidingen en de uitgave van het boek over Brabantse gemeentewapens.

Met vriendelijke groeten,

Hanneke Das-Horsman

5 bijlagen.

— Fotocollectie Archief Herv. fem. Vught,
ondergebracht in kluis fem. Vught.
Archiefbeheerder: J. E. Das-Horsmeier.

— Het wapen is aangebracht in de bank van de
kerkvoogdij, Herv. kerk Vught. (zie fotocopie interieurfoto).

— De (sublieme) kleurfoto is van

Wim Slingerland
m. Gijsensstraat 6
5263 GB Vught
Tel. (073) 56 2817.

— Datering wapenschildering

Waarsch. 1767.

Archief Herv. fem. Vught, Kerkekening der beide kerken
van S. Lambert (= nu Herv. kerk) en S. Petrus 1765-1767, fol. 11 v.

"Item betaalt aan Johan Scheuler de Somma van
ses gulden wegens het schilderen van Een Waepen
voor de bank in St Lambertskerk volgens Rekening
ordonnantie = quitanche dus

f 6:0: — "

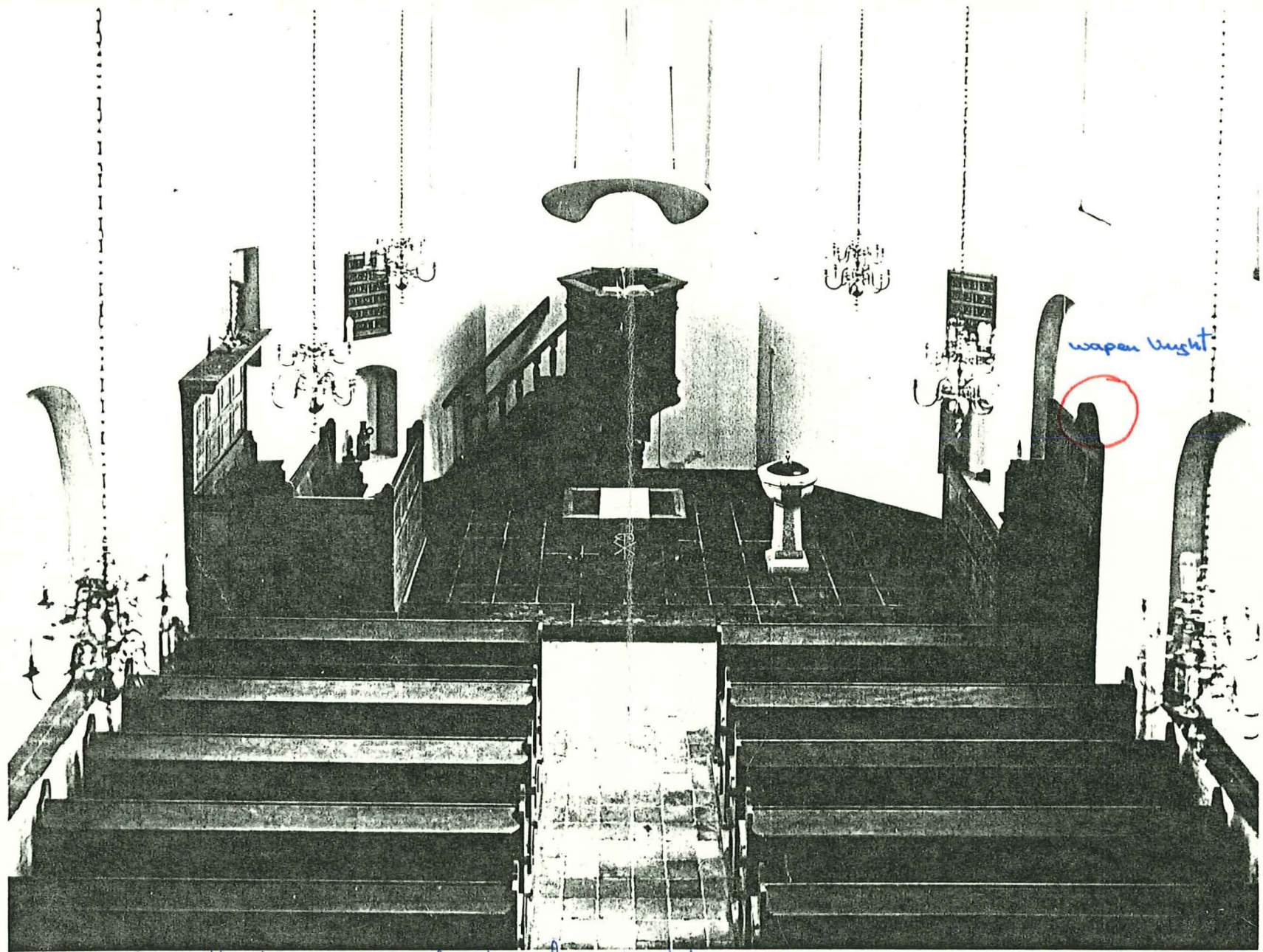
De kwitantie ontbreekt, maar volgens de bijbehorende
borderel staat de f 6,- als eerste betaling van 1767.

Ja Vught 3, fol. 178 v en 179: Schepensvergadering over de
banken in de kerk. (13 mei 1767). In de vergadering
d.d. 8 juli 1767 wordt meegedeeld, dat "de verandering en
vernieuwinge der banken en zitplaatsen" klaar zijn.
Mogelijk is dat wapen tussen 13 mei en 8 juli 1767
geschilderd.

YD

9 jan. '86.

Interieurfoto's, 1973.
(W. Stingerland)

Fotocollectie archief Herv. fam. Vught.

HERV. KERK VUGHT

KERKVOOGDIJ DER HERVORMDE GEMEENTE TE VUGHT

SECRETARIAAT: EIKENDONCK 52, 5261 BN VUGHT

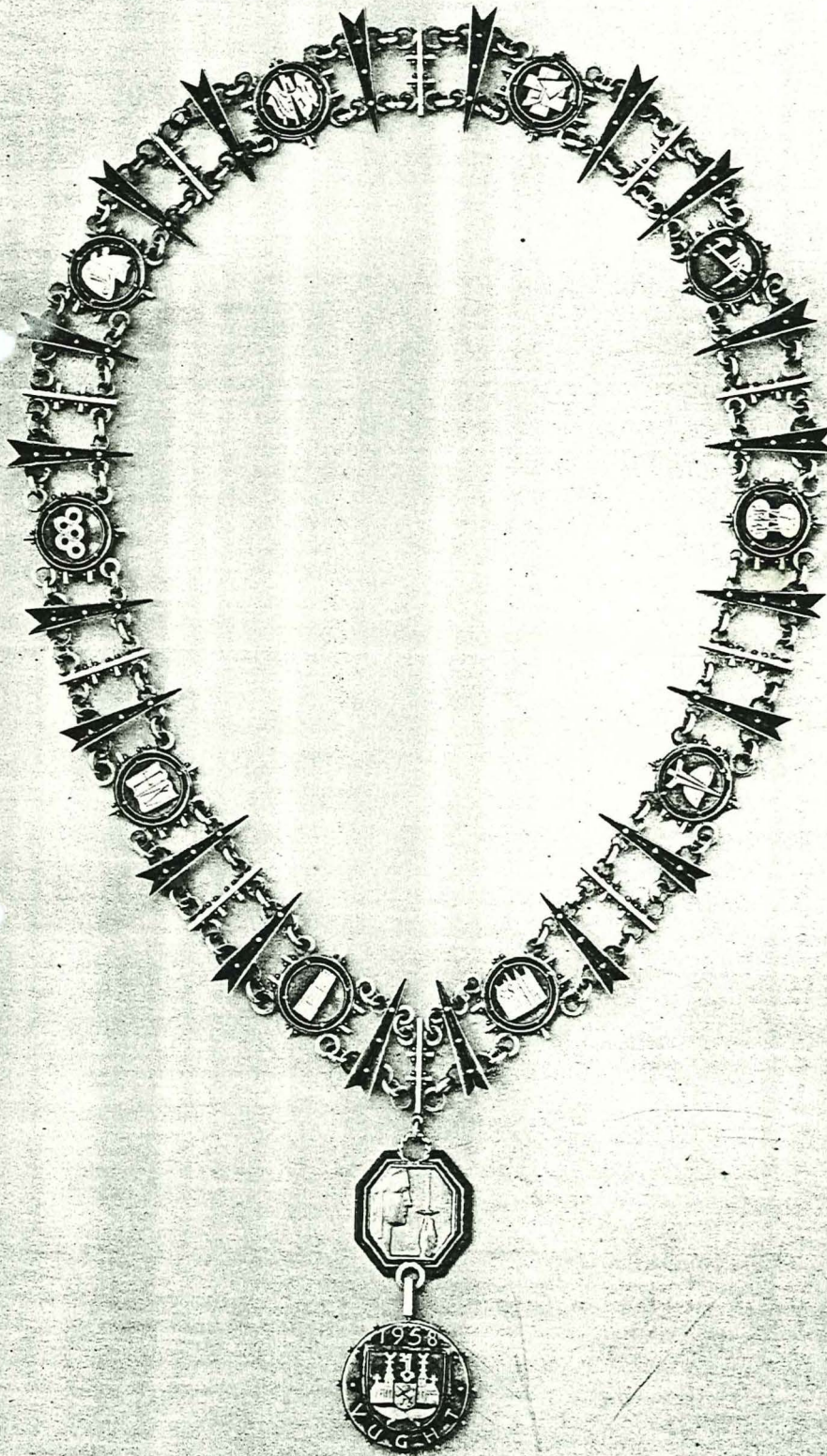
TELEFOON (073) 560.970 — GIRO 107.45.58

BANK: ALGEMENE BANK NED., VUGHT

REK. NR. BIJ DE BANK 52 44 22 796

← Raampjes van de
heraldisch linkse
kerk kloppen niet.

(Ons kerkregel dateert uit W.O.II;
de toenmalige kerkeraad koos een
moedige Bijbeltekst: de aanhef
van Ps. 24: Des Heren is de aarde).

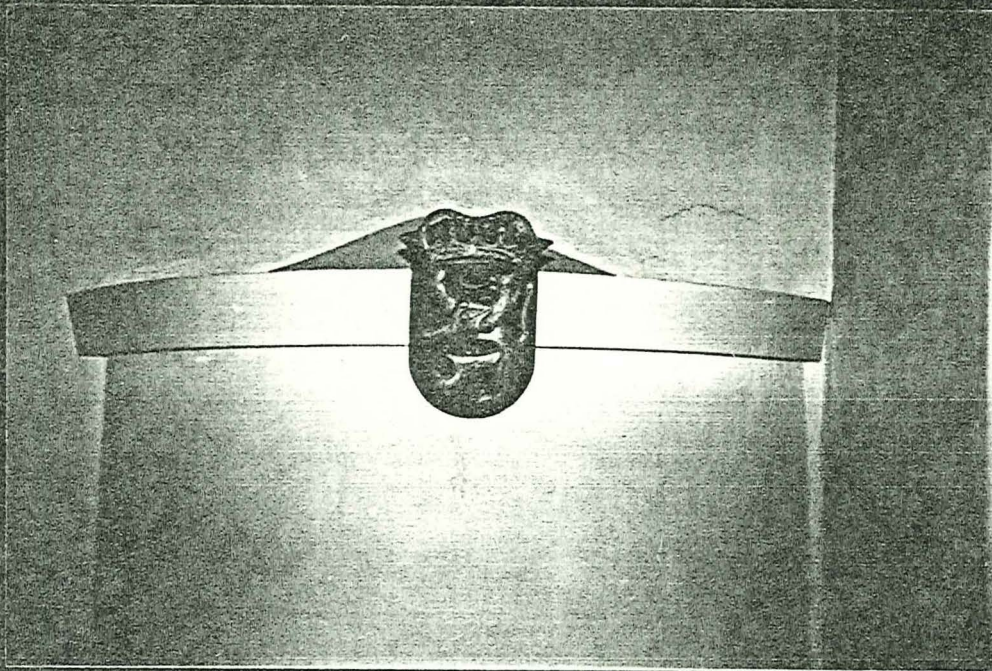

54

Vught. Door de firma Brom, Utrecht 1959. Geëmailleerd gemeentewapen met verguld zilver. Erboven hangt een gouden penning. Dit is een Belgische onderscheiding, welke is verleend als dank voor de geboden hulp aan Belgische gevangenen in het concentratiekamp te Vught in de jaren 1940-45. De puntige schakels zijn uitgevoerd in blauw en goud, waartussen voorstellingen zijn opgenomen, die verband houden met de stad Vught.

Dis. B. ter molen-
Den Ouler,
"Ombtskelens van
burgemeesters &
Nachtband",
s. ja v. 1979.

← Raampjes, noch
verhoudingen
kloppen.

~~Links boven:
Schildering in de noordelijke nis
met het Lam Gods.
Begin dertiende eeuw.~~

~~Links onder:
Schildering in de zuidelijke nis.~~

~~(foto's W.A.Eschauzier, 1979)~~

Rechts boven:
Wapen van Brabant achter de noorde-
lijke nis.

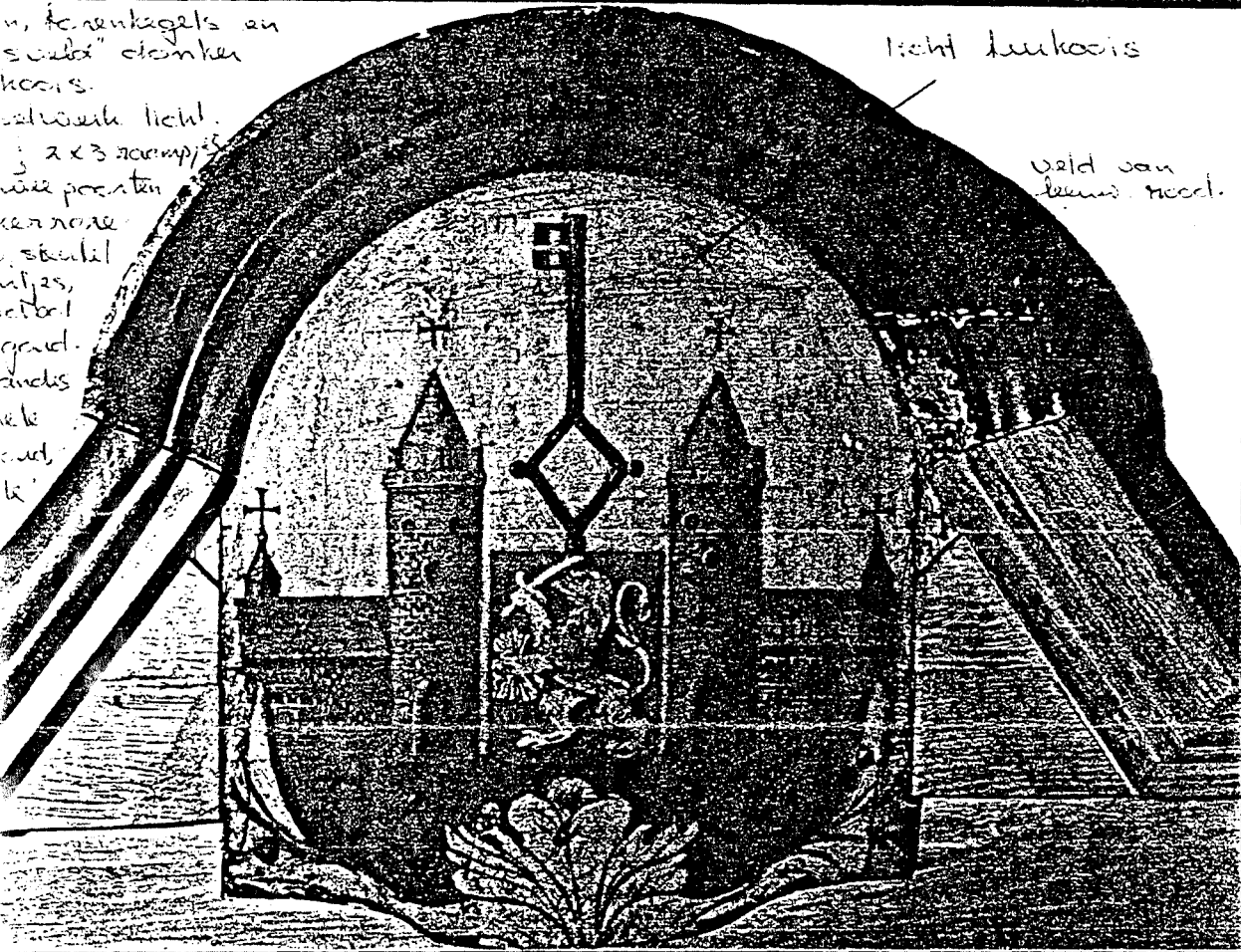
(foto Hanneke Das, 1979)

Fotocollectie Herv. Jan. Vught.

n, tenenkagels an
scaal" clonken
keers.
schonek licht.
2 x 3 acampj
nie poesten
ken rose
skulil
afes,
eloor
gpad.
andis
ke
oud
k'

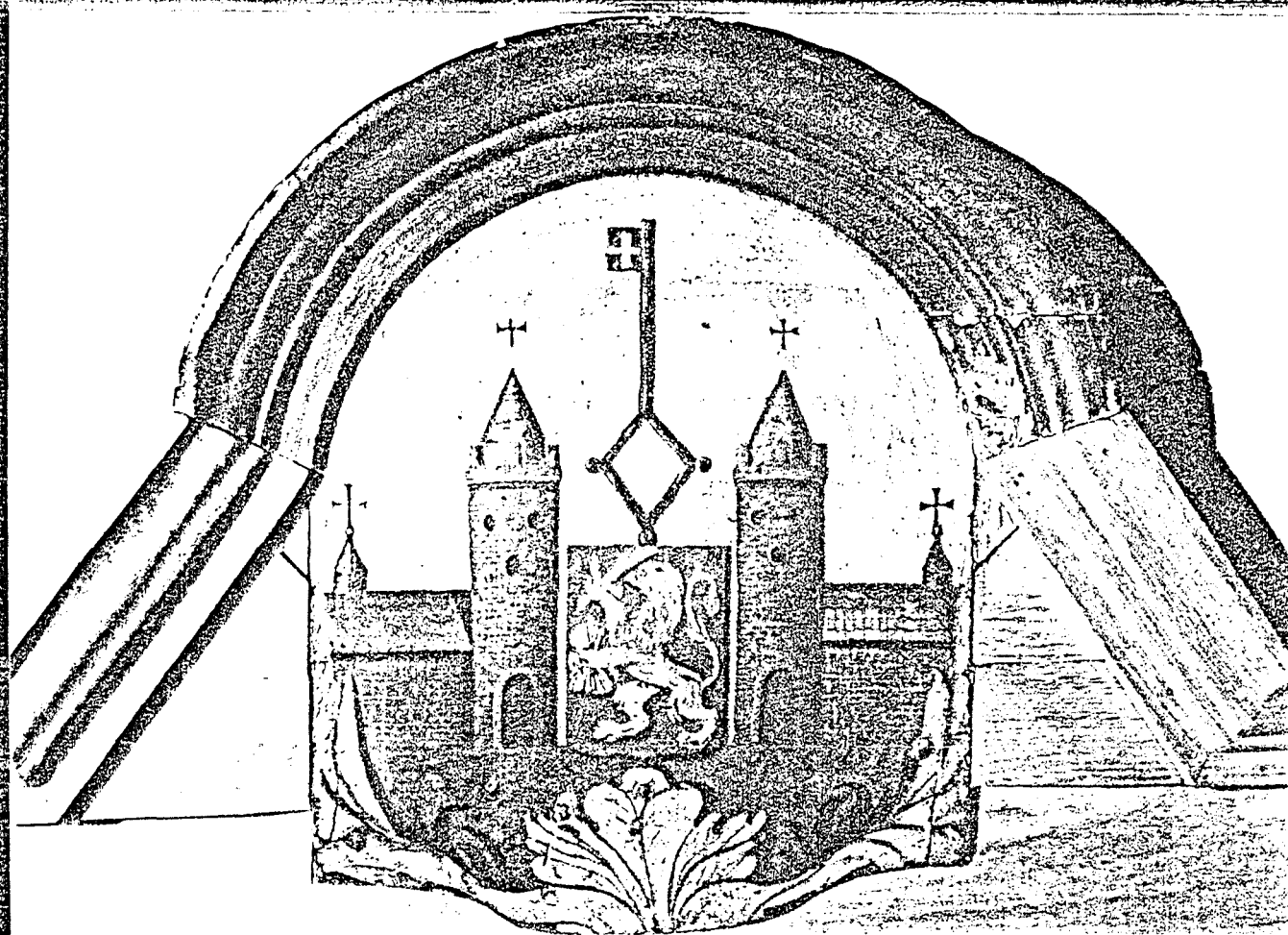
licht leukoos

veld van
leuus. noel.

Wapen van Vught boven de kerkvoogdijbank,
in 1760 geschilderd door Jan Scheuler.
(foto: Wim Slingerland, 1979).

2.0.2.

Wapen van Vught boven de kerkvoogdijbank,
in 1757 geschilderd door Jan Scheuler.
(foto: Wim Slingerland, 1979).

W.A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Bergen op Zoom, 29 Januari 1986.

Zeer geachte Mevrouw Das,

Veel dank voor uw brief van 10 januari met bijzonder interessante bijlagen. Inderdaad heeft u gelijk : de veranderingen in het wapendiploma zijn **relatief** gezien weinig essentieel. Toch is het **absoluut** fout, dat een restaurateur (al dan niet per abuis) wijzigingen in een geschrift aanbrengt. Evengoed is de betiteling "fout" bij allerlei vrijheden die de wapenbeschrijving van het diploma van Vught openlaat, niet helemaal juist te noemen.

De details zoals de stand van de torenhaantjes, het aantal vensters en de onderlinge verhouding van de vijf bestanddelen van het wapen zijn -terecht- niet in de beschrijving vastgelegd. Een en ander geeft duidelijk aan, dat het wapen van Vught weinig heraldisch is. Het is een "zegelwapen", dat dringend aan revisie toe is.

Een verrassing vormt de schildering in de kerkvoogdijbank uit 1767. Het bijschildje vertoont n.l. niet de Brabantse leeuw, maar die van de Staten-Generaal, met weglating van zijn kroon ! De schilder had de goede smaak, de guirlandes buiten het schild te laten. De tinten wijzen m.i. in de richting van de kleur zilver of wit voor de achtergrond, de kleur rood voor de wapenfiguren. (~~Dit zou sleutelen?~~) ~~De achttiende~~ ~~een leidraad~~ kunnen vormen. De achttiende eeuw verdoezelde de kleurkontrastrasten en de negentiende eeuw voerde de rijkskleuren blauw en goud in.

Bij een wapenherziening komt het probleem naar voren, of men na 170 jaar gewenning aan dit onheraldische wapen nog zou willen overgaan tot een ander, waarin de van oudst bekende symbolen een meer heraldisch verantwoorde schikking zouden krijgen. U kunt beter beoordelen als ik, of de geesten in Vught daarvoor open staan. Maar ook een strenge vereenvoudiging van de tekening, met een herziening van de kleuren, zou een heleboel goed kunnen doen. In elk geval: mocht men voor enige activiteiten in die richting iets voelen, dan verneem ik zulks gaarne. Een geoefend heraldisch ontwerper uit mijn kennissenkring is wel bereid enige denkbeelden ten bate van Vught gestalte te geven, denk ik. Maar nogmaals, zoiets moet wel zin en kans van slagen hebben. Voelt men zich eng met het symbool verbonden, dan zou een en ander natuurlijk een loos gebaar worden, en dat moeten we vermijden.

Met vriendelijke groeten en dank voor uw goede wensen,

(Willem van Ham).

J. E. Das-Horsmeier
Nieuwe Eren 30
5263 AR Uught
Tel. thuis: 073-564307
baak op gemeentearchief:
579001, t. 116

Aan de heer W. A. van Ham
Moondsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Onderwerp: Wapen van Uught
uw brief d.d. 27-1-'86

Uught, 11 februari 1986

Zeer geachte heer van Ham,

Harlekijk dank voor uw brief d.d. 27-1-'86 en voor de fotocopies van de wapendiploma's in Uught en de Citadel.

Door afwezigheid van de archiefambtenaar kon ik pas kort geleden het diploma in Uught bestuderen. Die restauratie (ca. 1927?) is wel erg rigouzeus gedaan en het beschadigde gedeelte is helaas volledig weggesneden en vervangen.

De wijze waarop beide kerken en vooral de torens getekend zijn, is goed te zien. Het zijn geen zuivere zij-aanzichten, maar er staan ook stukken muur "van om de hoek" op.

Bij de diverse weergaven zijn die laatste gedeeltes bij het zij-aanzicht gebroken. De torenraampjes die in hun "eigen" muur wel in het midden zaten, kwamen daardoor heraldisch rechts van het midden terecht.

nu zit ik met twee vragen.

1 De eerste betreft de juiste tekst.

- Is het zeker dat de restaurateurs wijzigingen in de tekst aangebracht heeft? (uit onnauwkeurigheid, of te goeder trouw bij onlesbaarheid of ontbreken van de juiste tekst)
- Bestaat de kans dat degene die de copie voor het Provinciaal Archief gemaakt heeft, onnauwkeurig geweest is?
- Is er een "Dritte im Bunde", de Hoge Raad van Adel, die als scheidsrechter kan fungeren en aan de hand van zijn archief uitspraak kan geven?

2 De tweede vraag betreft de rechtsgeldigheid van een afbeelding op een wapendiploma in vergelijking met de bijbehorende tekst. Is die laatste meer waard?

Het is duidelijk, dat een tekst op diploma's niet tot in finesses alle balletjes en sterretjes kan beschrijven, maar geeft het ontbreken van een gedetailleerde beschrijving de vrijheid om het met de weergave van het plaatje niet zo nauw te nemen?

Tot nu toe ging ik er van uit, dat aan tekst en plaatje gelijke waarde toegekend moest worden, en dat een afwijking van de originele tekening dus best een fout genoemd mag worden.

Over uw opmerkingen inzake een wapenherziening heb ik een poos lopen nadenken. De kwestie is eerder aan de orde geweest en is zelfs in 1929 door de gemeente-archivaris al

ens aangekaart, toen de samenvoeging met Cromvoirt (1933) in de lucht zat. Om onduidelijke redenen is een revisie nooit doorgezet.

Persoonlijk ben ik van mening, dat omgooien van het roer op veel praktische bezwaren zou stuiten en dat men er niet warm voor zal lopen:

- Het - al dan niet correct weergegeven - wapen van 1817 wordt nog veel gebruikt: op gemeentelijke stukken, politie-uniformen, togas, ambtsketen etc., en doorwerkend ook op slaggen, stempels, briefpapier ed. van Vughtse verenigingen.
 - Minstens even vast zijn de kleuren blauw/geel als de Vughtse kleuren ingeburgerd. Een paar voorbeelden: de sportkleding van atletiekvereniging "Prins Hendrik", slag en vignet van EHSO-Vught, de carnavalsdassen of de linten aan de rouwkrans namens het gemeentebestuur.
- Een eventueel veranderen in rood en wit (zilver) zou bovendien op het eerste oog verwarring geven met Den Bosch.

Vanuit de gemeente Vught gezien zou het tijdstip voor een revisie in zekere zin gunstig zijn, omdat er momenteel een vergaande herstructurering van het gemeentelijke apparaat plaats vindt. Om precies dezelfde reden zou een voorstel tot wapenherziening ongelukkig vallen: er staan teveel zaken op z'n kop en een wapenrevisie zou bepaald niet de hoogste prioriteit hebben.

Wel heb ik drie jaar geleden aan B+W gevraagd het wapentje op de gemeentelijke stukken in overeenstemming te brengen met de oorspronkelijke tekening. Dit werd goed-gekeurd, maar uitgesteld tot de genoemde herstructurering.

Overigens is een artikel over de historische vergissingen die in 1817 gemaakt zijn, nooit weg, al zijn er genoeg vragen.

- Wat zou er op het bÿschildje moeten staan en waarom?

Het gekwanteerde wapen van Jan II?, of de éne leeuw van Jan I, van Brabant, van de Staten-Generaal?

- Zou de sleutel die ca. 1400 op het tweede schepondomszegel verschÿnt, eigenlijk weg moeten, omdat zegel A zónder sleutel oudere papieren heeft?
- Welke kleuren zouden het meest verantwoord zijn? Een keuze voor rood/zilver bÿvoorbeeld geeft mogelijk teveel eer aan Mhecht, terwijl de relatie Vught-Mhecht volgens Kappelhof (Brab. Heem 1976/I) allerminst duidelijk is.
- Of het uit heraldisch oogpunt juist is, dat de kerken qua raampjes niet identiek zijn, kan ik niet beoordelen. Grappig is het wél, en het doet recht aan de uiteenlopende geschiedenis van beide parochiekerken.

Bÿgaand stuur ik nog een pagina uit het foto-album van de Herv. fem. Vught. Het gaat om een houten schildje met de Brabantse leeuw en relief: in sabel een van keel getongde en genagelde klimmende leeuw van goud. De gouden kroon is van keel gevoerd.

met vriendelijke groeten, bÿ gelegenheid ook voor Otto Schutte,

Hanneke Dor-Hou

1 bÿlage.

W.A.van Ham

Bergen op Zoom, 31 maart 1986.

Noordsingel 140

4611 SJ Bergen op Zoom

Zeer geachte mevrouw Das,

Hartelijk dank voor uw schrijven van 11 februari. Dat ik tot dusverre niet tot een antwoord kwam kan ik slechts verontschuldigen door de drukte -het boek over de Brabantse wapens moet volgens schema worden afgewerkt- alsmede twee griepaanvallen tussendoor. Overigens moet ik u op bijna alle fronten negatief antwoorden en dat maakt het schrijven niet zo prettig !

Wat ik begrijp is, dat u tal van argumenten aanhaalt om het bestaande gemeentewapen van Vught te laten zoals het is. Maar eerst nog wat over het Vughtse diploma. Over de rechtsgeldigheid van een afbeelding op een wapendiploma kan lang worden gediscussieerd, zeker wanneer er in gewijzigd wordt door een restaurateur. Wellicht zou de heer Otto Schutte u hierover meer kunnen vertellen. Het is wel zo, dat naar hij mij mededeelde, de omschrijving op de oudere diploma's vaak onvolledig is en dat aan de afbeelding daarop meer waarde mag worden toegekend dan aan die op de tegenwoordig uitgereikte. Immers: deze worden voorafgegaan door een K.B. waarin een uitvoerige wapenomschrijving. De Hoge Raad van Adel heeft slechts een (achteraf samengesteld) register, waarin voor Noord-Brabant uitsluitend tekeningen en geen omschrijving is opgenomen. Daarnaast is er een kladregister, waarin veel doorhalingen.

Wat Vught betreft, staat daarin de volgende omschrijving :

"zynde van lazuur, waarop een schild van goud, beladen met een klimmende leeuw van lazuur, waarop een sleutel staande en pal, verzeld ter wedersyde van een kerk en en pointe van twee palmen,geplaatst en sautoir , alles van goud."

Doorgehaald zijn de woorden "en chef verzeld van een omgekeerde sleutel, en pointe van twee over elkander liggende palmtakken".

Dat laatste doet er weinig toe. Hoofdzaak is, dat er niet staat **eenen** klimmenden leeuw en **ter wedersyde** en niet aan **iedre** zijde. Het Bossche afschrift verschilt met het Haagse slechts in het feit, dat er "aan wederzijde" in staat en in het Haagse **"ter wedersyde"**. Maar dat gaat op haarkloverij gelijken. Voldoende gegevens om aan te tonen, dat de restaurator fouten heeft gemaakt. Kwade trouw kan ik niet aantonen. Nu wat het wapen en de wapenkleuren betreft. Vught moet natuurlijk eens wat meer buiten zijn grenzen kijken. Alle wapenkundigen betreuren het zeer, dat 66 van de 131 Noordbrabantse gemeenten, dus iets meer dan de helft, de rijkskleuren goud en blauw voeren. Gemeenten, die deze kleuren typerend voor zichzelf vinden, leven dus wel op eilandje.

Verbaasd heeft mij uw opinie, dat rood en wit "op het eerste oog verwarring geven met Den Bosch". Wat bedoelt u hiermee ? De wapenkleuren van die stad zijn in hoofdzaak

geel (goud) en zwart (sabel). Zo'n vlag zie je in Den Bosch hier en daar wel gebruikt worden. Het Nederlands Vlaggenboek van Sierksma geeft een vlag van zeven banen rood en wit, waarin een broektopvierkant van zwart, waarin een gele boom, in 1957 door de gemeente-archivaris ontworpen. Die heb ik nog nergens gebruikt gezien. Collega P.J.van der Heyden van het gemeente-archief deelde mij desgevraagd mede, dat er nog steeds geen officiële gemeentevlag is. De discussie is rond de stadsfeesten wel opgelaaid, maar men kon het niet eens worden. Moet de gemeente Vught zo'n slecht voorbeeld opvolgen ?

Ook de relatie die u legt met Utrecht (teveel eer zelfs) komt mij in dit kader ongehoord voor. Rood en wit (of omgekeerd) zijn in heel Europa (van Antwerpen tot Milaan, van Parijs tot Lübeck) de meest populaire wapenkleuren. U kunt toch niet veronderstellen, dat er steeds aan een relatie met Utrecht kan worden gedacht ? Ook door Utrecht hoeft Vught zich niet te laten afremmen.

Om heraldisch verantwoord tewerk te gaan, moet het tegenwoordige wapen grondig worden herzien. Documentatie over de parochiekerken moet men niet op het gemeentewapen terugzoeken, maar in verhandelingen over de dorpszegels, als die tenminste zo betrouwbaar zijn als verondersteld wordt. In een nieuw wapen kunnen wel de bestaande elementen worden opgenomen of verzinnebeeld. Die sleutel zou ik zeker handhaven . Wat het hertogswapen betreft zou ik de klok zeker niet terug willen zetten.

Overigens : argumenten tegen een wapenherziening en tegen het instellen van een vlag zijn er in de gemeente-administratie steeds te vinden. Wie verantwoord omgaat met historische gegevens en enig inzicht heeft in het wezenlijke van wapenkunde heeft mijns inziens de mogelijkheid het wapen van de eigen gemeente op zijn merites te beoordelen en van de uitslag van dat onderzoek aan het gemeentebestuur rapport te doen. Het tegenwoordige Vughtse gemeentewapen is uit wapenkundig oogpunt bijzonder betreurenswaardig en dat is nog zacht uitgedrukt ook.

En hiermede heb ik deze onaangename taak volbracht : ik hoop dat u in ieder geval voldoende antwoord op uw vragen heeft gekregen en vraag bij voorbaat excuus voor de eventueel wat scherp uitgevallen stellingname en opinie-verwoording, maar het is niet anders.

Met vriendelijke groeten,

(Willem van Ham).

J.E. Das-Horsmeier
Nieuwe Erven 30
5263 AR Vught

Aan de Heer W.A. van Ham
Moordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Onderwerp: Wapen van Vught

Uw brief d.d. 31 maart 1986

Vught, 27 april 1986.

Zeer geachte Heer van Ham.

Opnieuw dank voor de tijd en aandacht die u aan de "kwestie-Vught" besteed hebt.

Ik wil geen eindeloze heen-en-weer-schrijverij propageren, maar wil in ieder geval laten weten, dat ik vind dat zakelijke kritiek moet kunnen en welkom is.

Toch zijn er m.i. een paar misverstanden ontstaan en zijn we het, dacht ik, op meer punten met elkaar eens, dan uit uw antwoord blijkt.

Eerst wat kleine zaken:

- Ik vind dat een restaurateur nog geen komma of streepje mag wijzigen of dat men bijvoorbeeld onnauwkeurig mag zijn bij citeren uit literatuur.

In die dingen houd ik wel van haarsklouwen.

- Documentatie over parochiekerken wil ik beslist niet uit een wapen halen. Ik ben dan ook in Brab. Heem 1983/3, pg 145 haaks gaan staan op alle verhandelingen die de sleutel in het Vughtse wapen aanvoeren als bewijs, dat de st. Pieterskerk de oudste parochiekerk

en st. Peltus de oudste beschermheilige van Uught is; de legengeselde mening mocht ik ontleen aan een niet gepubliceerd onderzoek van Ton Kappelhof. (Die sketel zou ik overigens niet graag missen).

— Kleuren. Ik ben het met M eens, dat er teveel blauw/goud in Brabant is en dat je daarover als gemeente niet chauvinistisch hoeft te doen. Bij een eventuele wijziging voorzie ik echter veel problemen in het praktische vlak.

Wat de Bossche kleuren betreft, haalde ik dom genoeg die van wapen en (officiële) vlag door elkaar. In februari was ik iets teveel in Lannavalssfeer: de rood-wit-gele dassen en zelf een vlag (bij een Uughtse organisator van het Bossche gebeuren) zijn in die tijd hier Fremdkörper.

Mochten er andere kleuren i.p.v. het blauw/goud geadviseerd worden, dan ben ik zeer geïnteresseerd in de motieven.

Zwart/goud? Rood/zilver? Maar die laatste kleuren zouden dan niet gekozen moeten worden op grond van de relatie met Mhecht en dat las ik bij herhaling in één van de revisie-adviezen!

Wat me nogal dwaas zit, is het volgende.

M vroeg mij in Mw brief van 27 jan jl. niet, of ik pro of contra revisie ben, maar of ik kon beoordelen of de geesten in Uught ervoor zouden openstaan. En dat is heel wat anders!

Ik weet dat op diverse revisie-adviezen inmiddels niet ingegaan is, maar als niet meer dan vaste gast op het gemeentearchief ben ik helaas niet vrij om man, paard en data uit het dossier "gemeentewapen" aan te halen. Een paar jaar geleden heb ik gevraagd waarom op de

voorstellen niet ingegaan was en die zaak geen gevolg gekregen had; het antwoord was ontwijkend. (Het is niet onmogelijk dat men het verder heeft laten rusten i.v.m praktische bezwaren en vrees voor een nog groter ratjetoe dan we al hebben.)

Deze achtergrond kennende heb ik — met mijn bovendien relatief geringe heraktdische kennis — weinig animo om bij het gemeentebestuur een revisie te bepleiten. Ik steek tijd en energie liever in andere objecten op lokaal-historisch terrein. En die zijn er in overloed!

Misschien ben ik te pessimistisch en hebben nieuwe pogingen — mogelijk van de auteurs van het nieuwe boek — wèl succes. Dan zal ik als eerste geïnteresseerd zijn niet alleen in het "hoe", maar minstens evenzeer in de verantwoording daarvan.

Stukje bij de laatste loodjes van het boek (of is het nog niet zover?)

en onindelijke groeten.

Hanneke Dor-Hou

J. E. Das-Horsmeier
Nieuwe Eruen 30
5263 AR Vught
Tel. 073 -
thuis 564307
Gem.archief 579001 (t.116)

Aan de Heer W. A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Onderwerp: Wapen van Vught

Vught, 11 maart 1987.

Beste wim,

Hierbij sluik ik je een fotocopie van een deel van een akte uit het archief van de Herv. gem. Vught (voorlopig fiche 240). Het gaat om een authentieke akte van schuldbekentenis ten laste van Gerardus Matthijs van der Brugge (ook wel Bruggen), ten gunste van de diaconie van Vught en Cromvoirt, inzake een kapitaal van 350 gulden tegen 4% rente; d.d. 1791 febr. 4. Eronder zit een scheependomszegel van Vught "onder ruit" met een lussenlaag van groene was. Bij een schuldbekentenis van dezelfde Van der Bruggen d.d. 1793 nov. 19 is in de tekst wel sprake van "Scheependoms zegel, en overstaan van Scheepenen", maar het ontbreekt, noch heeft het er ooit op gezeten.

Er zijn slechts fractionele verschillen met type C (eerste afdruk die bekend is: 1567). O.a. kloppen de maat, de vogeltjes, de sleutel met kruisvormige

baand, de gemetselde maar niet verlichte kerken en de éne leeuw op het bijchildje.

Van het handschrift is niet meer te lezen dan VVGHT (stevotje) SIGIL.. Het bijchildje lijkt me iets ranker van vorm dan bij type C, en met een sterke loep zag ik duidelijk dat het veld van het bijchildje verticaal gestreept was!

De ranken in de schildvoet zijn iets anders gebogen, maar zeker geen palmtakken.

Vender is hier het artikel van oud-Rijksarchivaris Smit d.d. 10 okt 1967, waarvan ik indertijd geen melding mocht maken. Ik heb er langz mijn neus weg opnieuw om gevraagd om aan jou op te sturen en kreeg het zonder bedenking.

In dit stuk las ik indertijd over de voorkeur voor rood/zilver: niet omdat het in Europa populaire wapenkleuren zijn, maar op grond van een relatie met Mhecht. Dat laatste is dus "fraglich".

Ik vind het overigens een sommelig stuk en bovendien - na de vondsten in de archieven van de Duitse Orde Vught - op onderdelen achterhaald. En van een eenvoudig gematigd voorstel is geen sprake!

Stuurde ik de vrij nieuwe wikkel van de suikerklontjes al eens op? Het wapen van Vught staat er in spiegelschrift op, maar overigens conform het wapendiploma.

Succes met de diverse publicaties en hantel. fraeten.

met bijlagen.

Hauwk

7-6-88. Ter informatie.
H. G. W. e

J. E. Das-Horsmeier
Nieuwe Erven 30
5263 AR Vught

Aan de Gemeenteraad van Vught.

Onderwerp: Vughtse wapen.

Vught, 7 juni 1988.

Zeer geachte leden van de Gemeenteraad,

Jaren geleden heb ik mij intensief bezig gehouden met de bestudering van het Vughtse wapen. Dat resulteerde o.a. in artikelen in het Klaverblad (1982) en "Brabants Heem" (1983). Een praktisch resultaat was, dat de onjuiste weergave van het wapen op het gemeentelijke briefpapier, na een brief mijnerzijds d.d. 14-3-1983 aan het College van B&W, gecorrigeerd werd.

Helaas heb ik in de loop van de tijd moeten constateren, dat men zich op veel voorwerpen vrijheden ten aanzien van het wapen heeft veroorloofd, die afwijken van het officiële wapendiploma.

De directe aanleiding, dat ik mij opnieuw met het vraagstuk bezighoud en tot U wend, is de aanstaande burgemeesterswisseling: met name op de ambtsketen is het Vughtse wapen abominabel weergegeven.

ENKELE ALGEMENE OPMERKINGEN.

Het originele wapendiploma.

Het originele wapendiploma d.d. 16 juli 1817 bevindt zich in de grote ladenkast in de archiefkamer.

Een perfecte weergave (maar met gebruikmaking van de heraldische kleuren en metaalaanduiding) is te zien op de buitenmuur van het Gemeentekantoor, ingang Vliertstraat. (Zie bijlage). Ook de stickers op de gemeentelijke dienstwagens, de wapens op de wethoudersstoelen en die op het tegenwoordige briefpapier zijn correct. Maar dan hebben we het wel ongeveer gehad.

Raampjes kerken.

De meest voorkomende fout is, dat men twee identieke kerken neerzet met een gelijk aantal raampjes en in een vorm en op een plaats die niet klopt. Dit gebeurt bovendien in veel variaties. Bij de nog volgende opsomming van objecten zal ik volstaan met "Raampjes onjuist."

Palmtakjes.

De palmtakjes zijn slechts bedoeld als bescheiden opvulling van de schildpunt: subtiel getekend en met niet meer dan vier blaadjes aan de onderzijde van de hoofdnerf. Bovendien mogen de takjes niet verder komen dan tot driekwart van de torens.

Vaak zijn ze te lang, te grof en met teveel blaadjes getekend. Bij onderstaande opsomming zal ik volstaan met "Palmtakjes onjuist."

Torenyaantjes.

Het is niet altijd duidelijk welke kant ze opkijken, of ze kijken de verkeerde kant op. Indien de kijkrichting tot uitdrukking gebracht kan worden, moeten de vogels "naar buiten" (z.g. afgewend) kijken.

Heraldische kleur- en metaalaanduiding.

Bij eventuele correcties zou ik willen adviseren om in kleine ongekleurde wapenafbeeldingen geen gebruik te maken van de heraldische kleur- en metaalaanduiding. (In het Vughtse geval horizontale streepjes voor blauw en puntjes voor goud.) Over het algemeen worden de kleine wapentjes er niet duidelijker op.

ENKELE ONJUISTHEDEN IN DIVERSE OBJECTEN.

Ambtsketen burgemeester.

- Raampjes onjuist.
- Verhoudingen kloppen niet.
- Bijschildje moet vrij in het veld liggen en niet vlak tegen de kerken aan. Verder is die leeuw hier een te gestileerd mager beest.
- Sleutel is te grof neergezet en de baard is onjuist getekend.
- Palmtakjes onjuist.

Misschien behoort correctie voor de komende burgemeesterswisseling tot de mogelijkheden. Zie echter het gedeelte over wapenherziening.

Wapen op het gemeentehuis boven het balkon.

- Raampjes onjuist.
- Palmtakjes onjuist.

Glas-in-lood raam Raadzaal.

- Raampjes onjuist .
- Palmtakjes onjuist.
- Torenyaantjes kijken de verkeerde kant op.

Voorzitterskamer.

- Raampjes onjuist.

M.i. niet belangrijk en bovendien moeilijk te corrigeren.

Serviesgoed.

- Raampjes onjuist.
- Palmtakjes onjuist.

Stempels met gemeentewapen.

De onjuistheden, die tot nu toe in de ronde gemeentelijke stempels zitten, zullen bij bestelling van nieuwe stempels in juni 1988 gecorrigeerd worden.

Wikkels suikerklontjes.

Het wapen kwam in spiegelschrift op de wikkels terecht, maar is overigens correct.

Het aardige - maar in dit geval vervelende - is, dat die wikkels door bezoekers soms meegenomen worden en zo een ruim verspreidingsgebied krijgen.

Bij nieuwe aanmaak corrigeren. Zie echter ook het nog volgende verhaal over logo's.

De A-4 van afdeling Voorlichting. (de meest recente)

- Kijkrichting torenhaantjes onjuist.
- Eén raam en het leeuwtje zouden beter kunnen.
- De tekst moet op diverse punten worden bijgesteld. Hierover is al met de Heer Meuwissen contact opgenomen.

Badges op de uniformen van bode en huismeester.

- Raampjes onjuist.
- Verhoudingen onjuist.
- Handgreep sleutel onjuist.

Badge op trouwtoga.

- Raampjes onjuist.
- Palmtakjes onjuist.
- Ruimte tussen bijschildje en kerken ontbreekt.
- Verhoudingen onjuist.

Doorwerking wapen.

Aan de doorwerking van de foutieve weergaven van het wapen naar bijvoorbeeld de vlag van "Prins Hendrik" of het kerkzegel van de Hervormde Gemeente Vught zal weinig meer te doen zijn.

AANVRAAG WAPENHERZIENING.

Bovenstaand verhaal komt op losse schroeven te staan, indien Uw Raad zou besluiten tot het aanvragen van herziening van het Vughtse wapen bij de Hoge Raad van Adel. Heraldisch gezien is ons wapen namelijk niet zo geslaagd, en dat is gematigd uitgedrukt:

- a) Het is te ingewikkeld, zoals wel blijkt.
- b) Van de in de 19de eeuw ingevoerde wapens in de rijkskleuren blauw/goud zijn er al veel te veel: ongeveer de helft.

Uit het gemeentelijke dossier over het Vughtse wapen blijkt, dat men vaker met de gedachte aan herziening heeft gespeeld. Tot een duidelijke afronding (ja of nee, en waarom wel of niet) is het echter nooit gekomen.

De afgelopen jaren had ik meermalen contact met de Heer Willem A. van Ham, auteur van "Wapens en vlaggen van Noord-Brabant", en met Mr. Otto Schutte, secretaris van de Hoge Raad van Adel. In gesprekken en correspondentie brachten zij herhaaldelijk naar voren, dat het Vughtse wapen uit heraldisch oogpunt bijzonder betreurenswaardig is en revisie ervan dringend noodzakelijk.

Voorgesteld werd bijvoorbeeld:

- a) Vereenvoudiging en een meer verantwoorde schikking van de wapenfiguren.
- b) Wijziging van de kleuren, waarbij rood voor de wapenfiguren en een zilver (wit) veld wel genoemd zijn.

Het probleem komt echter naar voren of men na 170 jaar gewenning aan tekening en kleuren van het wapen van 1817 nog tot een ander zou willen overgaan. Zowel argumenten pro als contra zullen er genoeg te vinden zijn.

MODERNE HUISSTIJL

In dit verhaal mag het signaleren van de tendens van overheden om zich een eigentijdse huisstijl aan te meten, niet ontbreken. In een nieuw logo kan een gemeentewapen worden verwerkt.

Over dit onderwerp verscheen onlangs een artikel van Cees Visser: "Verdwijnt het gemeentewapen naar de rommelzolder? Moderne huisstijl wint terrein in overheidsland." ("Binnenlands Bestuur" d.d. 20-5-1988). Zie bijlage.

Ik voel me niet competent tot een oordeel over de wenselijkheid van moderne beeldmerken en de organisatorische voordelen, waartoe een nieuwe huisstijl volgens deskundigen kan leiden.

Wel lees ik in genoemd artikel, dat de echte heraldische wapens een grotere "slijtvastheid" hebben dan logo's: deze laatste zijn modegevoelig en na verloop van tijd qua stijl en opvattingen ongetwijfeld verouderd.

Los van wel of geen moderne huisstijl staat m.i., dat het gemeentewapen - hetzij dat van van 1817, hetzij een gereviseerd - toch minstens op ambtsketen en gemeentehuis correct zouden moeten worden weergegeven.

SAMENVATTEND gaat het om de volgende aandachtspunten:

1. Wel of geen revisie van het gemeentewapen.
2. Waar financieel en technisch mogelijk een correcte weergave van het al dan niet gereviseerde gemeentewapen op de diverse objecten.
3. Mocht in de nabije toekomst gedacht worden aan een nieuwe huisstijl dit mede in de overwegingen betrekken.

Met vriendelijke groeten,

Hanneke Das-Hors

(Hanneke Das-Horsmeier)

Bijlagen:

- Foto relief gemeentewapen Gemeentekantoor.
- art. "Binnenlands Bestuur" d.d. 20-5-'88 over logo's.

Afschriften naar:

- Gemeentearchief Vught.
- Hoge Raad van Adel.
- Hr. Willem A. van Ham.

Beschrijving van het wapen volgens voorstel-Das.

De beschrijving van het wapen volgens mijn voorstel kan als volgt luiden:

Doorsneden: I. gedeeld: a. in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; b. in keel een sleutel van zilver; II. in azuur twee kerken van goud, geopend van het veld, de torens toegewend.

Indien de kroon als schilddekking wordt geaccepteerd, moet nog volgen: *Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Over de blazoenering twee opmerkingen:

- Het gebruik van Frans werd vermeden, zoals de Commissie trouwens ook deed.
- Liever "kerken" dan "kerkgebouwen". We blijven dan bij het (kortere) woord uit 1817; bovendien staat "kerk" volgens Van Dale ook voor het gebouw.

Het door mij voorgestelde wapen

- 1) is voor Vught minder ingrijpend, omdat de kleuren waaraan Vught gewend is, voor 50% blijven gehandhaafd.
- 2) heeft wapenfiguren die qua vormgeving de lijn met 1817 zo weinig mogelijk verliezen.
- 3) is toch kleurig genoeg, omdat het zilveren kwartier II van de Commissie (=I. b van voorstel-Das) gewijzigd werd in rood. Een rode sleutel op een zilveren veld voeg ik los bij om even over I. b te leggen, maar m. i. zou mijn voorstel er minder levendig door worden.
- 4) is als geheel qua indeling en kleuren rustiger en evenwichtiger. Dat is op zichzelf al een voordeel, maar het past ook beter bij het karakter van Vught.
- 5) is in zoverre apart, dat deze schildindeling (I. a/I. b - II) in Noord-Brabant weinig voorkomt.

VORM VAN HET SCHILD.

Het schild werd door de Commissie gewijzigd van accoladeschild in een schild met een aan de onderzijde afgeronde vorm.

Er zijn m. i. geen argumenten om de vorm van het schild van 1817 te veranderen. Ik heb het schild aan de hand van het originele wapendiploma dus weer "teruggetekend".

Dat heeft twee voordelen:

- de historische lijn kan worden vastgehouden.
- de kerkjes hebben meer ruimte.

VORMEN EN KLEUREN VAN DE WAPENFIGUREN.

LEEUW.

De kleuren van dit kwartier zijn uiteraard goed. In het voorstel van de Commissie domineert de leeuw echter teveel door zijn formaat, en dit effect wordt in dat voorstel nog versterkt door het zwart tussen de twee lichte, zilveren kwartieren. Het gehele schild wordt daardoor a. h. w. naar heraldisch rechts en naar boven getrokken, waardoor het een onevenwichtige indruk maakt.

Ik heb de leeuw zodanig verkleind, dat hij even hoog werd als de overige wapenfiguren.

Zou bij de definitieve tekening de leeuw wat sierlijker kunnen uitvallen? Als ik de leeuw van het voorstel vergelijk met bijvoorbeeld die uit "Wapens en vlaggen van Noord-Brabant" (pg.141), dan zijn tong en staart te breed en zit het ook niet helemaal goed bij de klauwen.

SLEUTEL.

Onduidelijk is, waarom de Commissie het model van de sleutel veranderde. Deze sleutel maakt een properige indruk en strookt m.i. niet met de opvatting, dat wapenfiguren geometrische of sterk gestyleerde vormen moeten hebben. Ik heb er zodanig aan "gesleuteld", dat hij weer de vorm heeft van de sleutel van 1817: een slankere steel, drie knopjes aan de handgreep en een geleidelijke overgang tussen handgreep en steel, zonder knopje.

Dat de baard nu naar heraldisch links gewend wordt, is natuurlijk juist naast de naar heraldisch rechts gewende leeuw.

Door de al genoemde kleurenwijziging van kwartier II van het voorstel van de Commissie (=l.b bij Das), waarbij het veld van zilver rood wordt (en de sleutel dus zilver), wordt tegemoet gekomen aan de bezwaren tegen de Brabantse "blauwe bende".

Het is nu ook gemakkelijk te onthouden, dat alle wapenfiguren in metaal zijn uitgevoerd.

KERKJES.

- Om de band met 1817 niet teveel te verliezen en om tevens tegemoet te komen aan de bezwaren die in Vught ongetwijfeld tegen de inkleuring van de kwartieren III en IV zouden rijzen, voegde ik beide kwartieren samen tot één blauw veld, met twee kerkjes van goud, geopend van het veld. En al is een kwartilering geen ingewikkelde schildverdeling, toch bevordert een verdeling in drie delen i.p.v. in vier opnieuw de rust.

- Onbegrijpelijk vond ik het gebruik van vier kleuren (eigenlijk twee kleuren en twee metalen) binnen één kwartier. Het komt de rust en de eenvoud niet ten goede. Het is m.i. ook niet te rijmen met de vaak gestelde regel, dat kleuren zo mogelijk gering in aantal moeten zijn. Bovendien is een duidelijke weergave op verkleinde vormen (briefhoofd, badges, serviesgoed) bij teveel kleuren nauwelijks te realiseren. Voorts is in kwartier III het metaal op metaal ongewenst.

- Voor een betere vlakverdeling plaatste ik de kerkjes nu iets dichter op elkaar.

- Al is het volgende bepaald geen heraldisch motief: door het vervallen van de scheidingslijn tussen beide kerken krijgen de binnen Vught levende oecumenische opvattingen ook in het gemeentewapen gestalte.

Vorm van de kerkjes.

Grote bezwaren heb ik tegen de voorgestelde vorm van de kerkjes: veel te druk en meer iets voor de Efteling dan voor een stijlvol gemeentewapen. Bovendien zie ik de bui alweer hangen, als deze ingewikkelde kerkjes moeten worden overgenomen. Dat is vragen om moeilijkheden! (Zie eerder genoemde brief aan de Vughtse Gemeenteraad).

Daarom heb ik de lijnen sterk vereenvoudigd en de kerkjes in grote lijnen "teruggetekend" naar die van 1817.

Er zijn twee belangrijke verschillen:

- 1) Hoewel het historisch gezien wel saillant was, dat de raampjes op het wapen van 1817 qua vorm en aantal verschilden, ben ik van mening, dat twee identieke kerken een rustiger beeld opleveren en ook minder kans geven op onzorgvuldig reproduceren.
- 2) "Mijn" kerkjes hebben *open deuren* gekregen. Met open deuren komt de samenleving verder dan met dichte of ontbrekende deuren. Ook dat is natuurlijk geen heraldisch motief, maar misschien is deze opvatting wel wapenkundig in te passen. Ik voel me daarin (wat de Noordbrabantse wapens betreft) gesteund door de geopende poorten op de wapens van Hoeven en van Etten-Leur, maar vooral door de open deuren van de kerkjes op het wapen (1767) in de Vughtse Hervormde kerk. Een fotocopie van dit wapen is als bijlage toegevoegd. Voor het geval de Commissie onverhoopt bezwaren tegen die deuren heeft, voeg ik een los ontwerpje zonder deuren bij. Hierop zijn de torens een synthese van die van 1817. Twee raampjes naast elkaar werden vermeden om gepriegel bij verkleinde weergaven te vermijden.

- De *raampjes* rondde ik aan de bovenkant allemaal af. (Kon ik niet duidelijk zien op het ontwerp van de Commissie).
- De *kruisjes* dienen breedarmig te worden afgewerkt, net als op het wapen van 1817. (Kon ik ook niet duidelijk zien op het ontwerp van de Commissie).
- De *haantjes* kunnen misschien wat eleganter getekend worden; ze moeten in ieder geval afgewend blijven kijken.
- *Verhoudingen.*
Hoogte kerk t/m de vorst : hoogte toren = 1:2.
breedte kerk : breedte toren = 2:1.

TINTEN VOOR BLAUW EN ROOD.

De tinten van in wapens voorkomende kleuren kunnen een wapen voor een deel maken of breken. Vught wil daarom graag gekend worden in de tinten blauw en rood, die in een gereviseerd wapen zouden voorkomen.

Het meest praktisch is bij opgave van tinten, indien gebruik gemaakt zou kunnen worden van een algemeen coderingssysteem, zoals van de PMS-waaijer van de Nederlandse drukkerijen. Daarin heb ik echter geen goede tinten voor het wapen gevonden. De tint blauw die in het boek "Wapens en vlaggen" gebruikt werd, wordt beslist afgewezen; het rood uit het boek is iets te fel - naar oranje toe - naar mijn smaak.

Bij gebrek aan de mogelijkheid tot coderen stuur ik nu wat staaltjes rood en blauw mee. Misschien kunnen mengtinten worden samengesteld, waarvan de diverse onderdelen in percentages vastliggen. Dat voorkomt in de toekomst problemen en tijdverlies bij opdracht voor drukwerk.

KROON.

Van de 131 Noordbrabantse gemeentewapens dragen er momenteel 31 een "gemeentekroon": een gouden kroon van drie bladeren en twee parels. Een dergelijke kroon wordt ook als schilddekking van het Vughtse wapen voorgesteld. Het is de meest bescheiden kroon die aan een publiekrechtelijk lichaam verleend kan worden.

Wanneer ik het criterium "inwonersaantal" hanteer, blijken alle gemeenten met een gemeentekroon volgens de Provinciale Almanak 1988 kleiner te zijn dan Vught. Vanuit die optiek zou Vught dus niet te "duur" doen, indien werd ingestemd met een dergelijke kroon als schilddekking.

Persoonlijk vind ik het wapen zonder kroon ook mooi, maar persé tegen ben ik niet.

Over de *kleuren van de edelstenen en de voering van de kroon* schreef de Commissie niets. Aan de hand van Van Hams boek kleurde ik drie stenen rood en twee blauw. De voering van de kroon gaf ik bij het ontwerp van de Commissie de meest gangbare kleur: rood. Bij ontwerp-Das werd gekozen voor een gouden voering, zoals bij ca. een kwart van de kronen het geval is. Bij mijn ontwerp wordt het totaalbeeld er rustiger door en het rode I.b komt beter uit.

VLAG

Vught behoort tot de kleine groep Noordbrabantse gemeenten zonder officiële vlag. Nu er gedacht wordt aan een nieuw gemeentewapen, is dit een geschikt moment om ook een vlag aan te vragen.

Met de door de Commissie voorgestelde emblemen op de vlag (de twee kerkjes uit het wapen, met de torens toegewend) kan ik het volledig eens zijn.

Een gestyleerde vorm van de kerkjes is mooi en praktisch. De vorm van de kerkjes wilde ik aanvankelijk iets meer laten aansluiten bij die van het wapen. In gestyleerde vorm bleken echter noch het helmvormige dak, noch de verhoudingen van kerk tot toren een succes te zijn.

Mijn kerkjes hebben nu ongeveer de vorm van de Commissie-kerkjes, maar met een lager kerkdak.

De vorm van de vlag (geen vierkant) is natuurlijk juist i.v.m. een goede vlakverdeling met beide emblemen.

De vlag met banen in rood en wit vind ik erg vrolijk. Waar de Hoge Raad van Adel echter voorstander is van nauwe aansluiting bij het wapen, kan de vlag - bij aanvaarding van mijn voorstel voor een wapen - natuurlijk alleen maar blauw zijn, met daarop de emblemen in de vlaggenkleur geel. Hopelijk is het te realiseren, dat de tinten blauw van wapen en vlag dezelfde zijn.

De ontwerpen voor een gemeentevlag van zowel de Commissie, als van mij zijn in kleur als bijlagen aan dit rapport toegevoegd. De Commissie-vlag is ingekleurd zoals bij die van Helmond, dus met de witte baan aan de stokzijde.

7
|

ADVIES WAPEN.

Graag revisie, maar dan volgens voorstel-Das, omdat

1. het vertrouwde Vughtse wapen daarin wat kleur en opbouw betreft in grote trekken gehandhaafd blijft.
2. dit voorstel als geheel een rustiger indruk maakt (indeling, inkleuring en met name de vormgeving van de wapenfiguren).
3. een besluit tot wapenherziening daarom met dit voorstel m.i. aanzienlijk meer kans van slagen heeft.

ADVIES VLAG.

Indien mijn voorstel voor een nieuw wapen wordt geaccepteerd, dan kan de vlag alleen maar blauw zijn, met de beide kerkjes in geel. De kerkjes van voorstel-Das wijken qua vormgeving iets af van de Commissie-kerkjes.

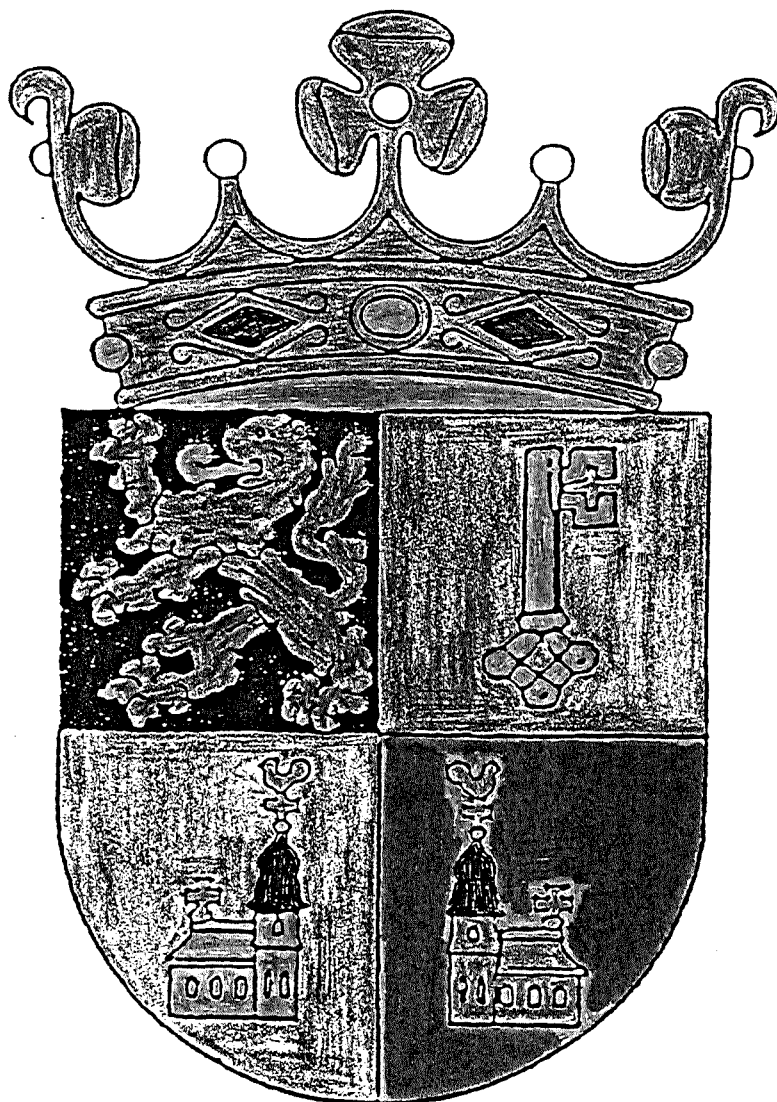
J. Das-Hors

BIJLAGEN.

- ingekleurde wapens voorstel-Commissie en voorstel-Das.
- voorstel-Das in zwart-wit.
- ingekleurde vlaggen voorstel-Commissie en voorstel-Das.
- losse ingekleurde onderste helft wapen met
 - . afgeronde schildvorm.
 - . kerkjes zonder deuren.
- los kwartier II (I.b) in zilver met rode sleutel.
- staaltjes blauw en rood.
- foto wapen Herv.kerk.

Voorstel N.Br. Commissie voor
Wapen- en Vlaggenkunde

Zomer 1988

JD

W.A.van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Beste Jan, zie hier de laatste correcties voor de rapporten.
Ik doe dit meteen, omdat we nu ook door de slakken langs Dommel
en Aa zijn ingehaald.

WAPENS

Er moet hier en daar in de vormgeving worden ingegrepen, omdat
deze plaatselijk nogal rommelig is.

blz.11 de beschrijving (cursief) en de wapentekening op de hoogte
brengen van die van Best (blz.12).

blz.15. Zou het niet beter zijn de witte 'schaduw' van de veren
van de Budelse adelaar te halen ? cursieve tekst en tekening
van Dongen op blz.16 op dezelfde hoogte brengen als die van Budel.

blz.18 Geldrop: iets andere vorm van meerbladeren.

blz.19 zeker in de kleine adelaar van Gilze dient de 'schaduw' te
Het ontwerp wint aan expressiviteit. *vervallen*

blz.20 cursieve tekst en tekening te verplaatsen naar de hoogte
van die op blz.19.

Hetzelfde geldt voor die op blz.23 t.o.v. die op blz.24.

blz.26 De Hoge Raad van Adel keurt de toevoeging van een afwijkende
kroon niet goed als geen bewijs van vóór 1815 wordt overgelegd.

In het bovenblok moet dus het zegel van R. te worden geplaatst.

De compositie van blz.25 en 26 dient daarna op elkaar te worden
afgestemd.

blz.28 De afwijkende burchtvorm van St.O. dient te worden aangetoond
door toevoeging van de zegelafbeelding. Daarna aanpassen van de
tegenovergelegen blz. 27.

blz.31. In de beschrijving m.i. "een weinig groter" te vervangen
door "een weinig hoger". Zegel van Tilburg toevoegen.

blz. 34. Als het kan, het boek in de handen van St. Lambertus ver-
door een kerk (zie die van Mill) en de beschrijving aanpassen. *vangen*

blz. 35 er is voldoende ruimte om zegels van Vught toe te voegen.

De beschrijving en tekening kunnen hierna naar blz. 36
worden verplaatst.

blz.37 zegel van Z. toevoegen.

blz.38 zegel en/of afbeelding van Z. toevoegen en beschrijving
naar blz.39.

blz. 6, 8 ,9, 40, 41 en 42. Hier kunnen, als je dat wenst, de
overige zegels, op orde en met onderschrift, gezet worden.

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

ingesteld door de Stichting Brabants Heem, 6 maart 1987

mevr. J.E. Das -Horsmeier
Nieuwe Erven 30
5263 AR Vught

Uw brief van september 1988
Uw kenmerk

Datum 19 februari 1989
Ons kenmerk WvH/89/1

Onderwerp wapen en vlag van Vught

Zeer geachte mevrouw,

Middels brief van 10 februari 1989 (!) bereikte ons uw rapport van september 1988, waarop hierna zal worden ingegaan. De inzending van deze reactie op onze rapporten komt bijna een half jaar te laat binnen, zodat voor ingrijpende veranderingen geen gelegenheid meer is. De voltallige commissie heeft de rapporten reeds vastgesteld, zonder de ontwerpen voor Vught te veranderen. Hierna moge blijken, dat daarvoor ook geen gegronde motieven worden gegeven.

blz.1. U brengt hierbij de haalbaarheid van de voorstellen in het geding. Zou de commissie uw denkbeelden aanvaarden, dan kan zij zich gevoeglijk opheffen of van activiteiten afzien. De commissie is geen ambtelijke werkgroep of politieke organisatie. De haalbaarheid is ter verantwoording voor de gemeentebesturen en van hun adviseurs. De kleuren goud en blauw zijn voor het merendeel van de Noordbrabantse gemeentewapens onjuist; de provincie vormt in dit opzicht nationaal en internationaal nog steeds een achtergebleven gebied. Dit ziet u wel in, u schrijft zelfs m.i. terecht in niet malse termen daarover (blz.3 : "de Brabantse blauwe bende" Des te teleurstellender is uw redentie, dat terwille van de gewinning van de lokale gemeenschap aan deze langdurige misstand deze maar dient te worden gecontinueerd. De commissie kan zich uiteraard met politieke manipulaties niet inlaten en meteen al de aangenomen criteria laten varen, omdat de voorstellen bij of ander gemeentebestuur geen schijn van kans zouden hebben.

Ik kan wat dit betreft in uw rapport bezwaarlijk een principiële houding aantreffen.

blz.2-5. Vormen, kleuren en tinten. De enige norm hiervoor is gelegen in het uiteindelijke K.B., waarbij het wapen wordt vastgesteld. Een uitgangspunt bij de wapenvoorstelling kan die van het nadien door de Hoge Raad van Adel te verstrekken diploma vormen. Ook daarna is er ruimte voor tekenaars en andere vormgevers om in een verantwoorde en heraldisch juiste afbeelding het wapen voor te stellen. Dit is niet de taak van de commissie. Overigens zijn de kleuren voor heraldische wapens een kwestie van persoonlijke smaak en van (druk) technische mogelijkheden.

blz.5. De vorm van de kronen heeft te maken met de rang van de gemeente als publiekrechtelijk lichaam, niet met inwonertal. Als er uit historische gegevens geen andere kroonvorm kan worden aangetoond, is alleen de kroon van drie bladeren en twee parels gebruikelijk.

blz.3 uw opmerking over de kleuren en metalen van het vierde kwartier (rood met een kerkgebouw van zilver, geopend van het veld, (...)met een dak en torenhelm van azuur, het dak en de torenspits bekroond met bollen van goud, waarop een kruis en een haan van hetzelfde) is onjuist. Als u de heraldische regels zo stringent hanteert is ook het wapen van Brabant (een gouden leeuw met tong en nagels van keel op een veld van sabel) ook kleur op kleur en dan mag de Limburgse leeuw ook geen gouden kroon hebben, omdat deze op een veld van zilver staat (dus metaal op metaal). De heraldische hoofdregels gelden niet voor te accentueren onderdelen van natuurlijke of kunstmatige figuren. Aan bezwaren zou enigszins tegemoet gekomen kunnen worden, door ook de bollen, kruis en haan azuur te kleuren, maar het ontwerp wordt daar esthetisch gezien niet fraai-er op. Hetzelfde geldt voor uw opmerking over kwartier III. Wapens dienen niet met een loupe te worden bekeken, dan bent u gegarandeerd foutief bezig.

Gezocht is ook de opmerking over de scheidingslijn tussen beide kwartieren, die de oecumenische gedachte zou verstoren. Dit kan ik met de beste wil van de wereld geen zakelijke opmerking vinden.

blz.4 ook de opmerking over de vorm van de kerkjes, die per se open deuren zouden moeten hebben, getuigt van een weinig ter zake doent standpunt, hoewel bij een tijdige inzending aan dit vergezochte "bezwaar" natuurlijk wel tegemoet gekomen zou zijn.

HET WAPEN VAN VUGHT (+ geel = zig goud)

Het gemeentewapen van Vught is afgeleid van het oude Schependomszegel, zoals dit van ongeveer het midden van de 14e eeuw tot de 18e eeuw werd gebruikt tot bekrachtiging van de schepenakten.

Essentieel voor dit wapen zijn de twee kerken, de St. Lambertus- en de St. Pieterskerk, waarvan de St. Lambertuskerk nog bestaat als de tegenwoordige Nederlands Hervormde kerk.

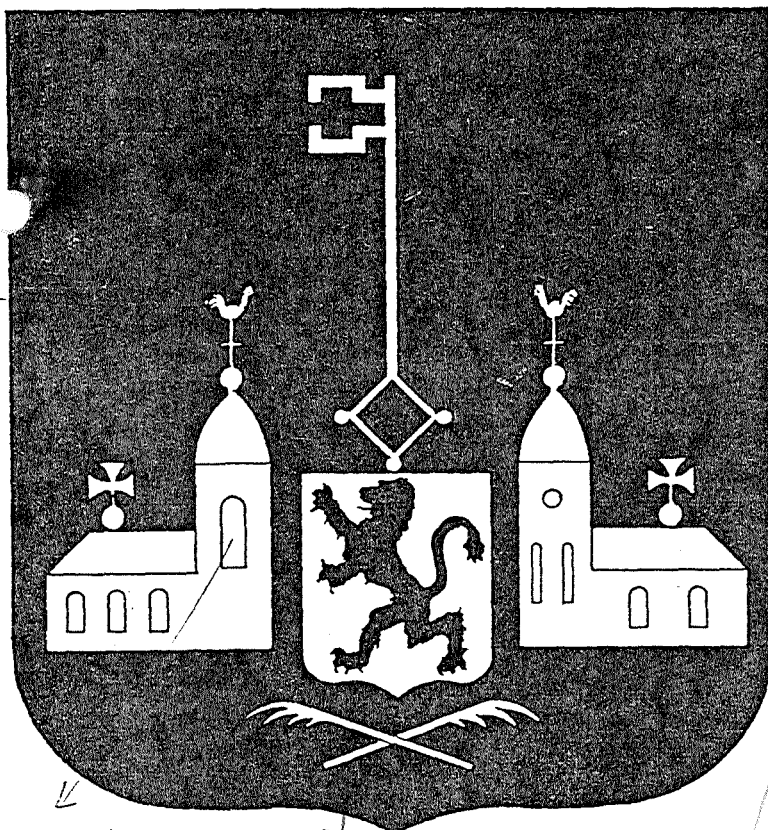
De sleutel in het wapen (het attribuut van de H. Petrus) duidt er op, dat de St. Pieterskerk de oudste moet zijn geweest.

Het wapenschild in het midden met de afbeelding van een leeuw wijst in de richting van de Hertog van Brabant die in 1231 een deel van Vught verwierf. Op de afbeeldingen van vóór 1600 kwamen op dit schild vier leeuwen voor, twee van Brabant en twee van Limburg, daar de hertog van Brabant tevens hertog van Limburg was.

De betekenis van de twee gekruiste palmtakken onder het schild is niet bekend. Op oudere afbeeldingen van het wapen lijken het meer versieringen of opvullingen van het wapen bedoeld te zijn.

Het wapen van Vught werd op 16 juli 1817 officieel door het besluit van de Hooge Raad van Adel, die het Vughtse wapen als volgt bekrachtigde:

aanlijnes heren
afgeleid van de
vught

Het wapen van Vught verleend bij besluit van den Hoogen Raad van Adel van den 16den julij 1817 „..... zijnde van Lazuur, waarop een Schild van goud, beladen met eenen klimmenden Leeuw van Lazuur, waarop een Sleutel staande en pal, verzeld aan ied're zijde van eene Kerk en en pointe van twee palmen geplaatst en sautoir; alles van goud”

aan te breed? en moet meer
aanvullen helemaal ingevuld moeten worden.

(d.w.z. meer naar heraldisch
rechts. De nauwkeurige locatie
moet ik nog eens op het origineel
bestuderen)

(Foto W. Brons, okt. 1982)

Het correct weergegeven Vughtse wapen in reliëf
bij de ingang van het gemeentekantoor, Vughtstraat.

(NB met heraldische kleur- en metaalaanduiding)

WIJ **B**EATRIX, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van 19 maart 2001,
no. 01.001335
houdende verlening van
een gemeentewapen

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2001, nr
BK00/101478, directoraat-generaal Openbaar Bestuur,
afdeling Kabinetszaken;

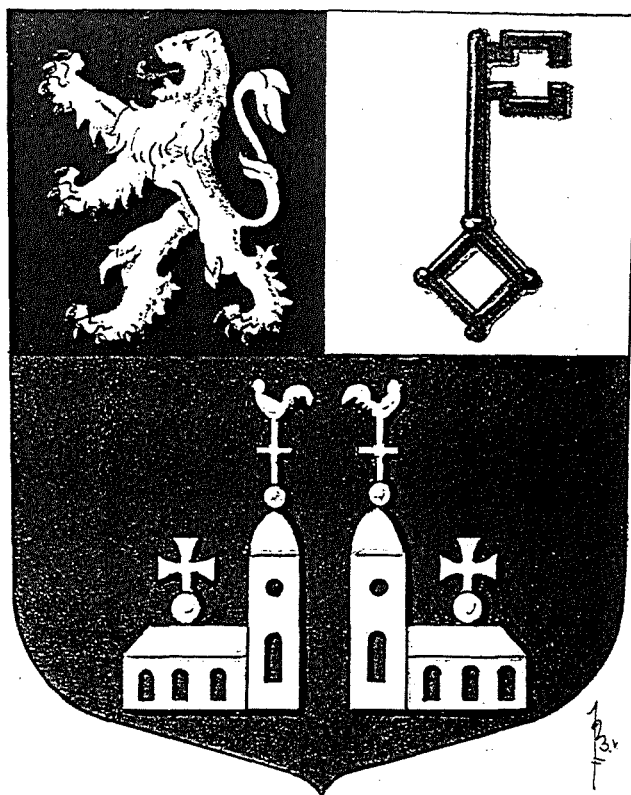
Gelezen het verzoek van burgemeester en wethouders van
Vught van 13 november 2000, kenmerk afd.
1.1/HJ/00.4791, tot wijziging van het wapen van deze
gemeente;

Gelet op het besluit van de Soevereine Vorst van
24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit
van 23 april 1919, Stb. 181;

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Aan de gemeente Vught een wapen te verlenen, waarvan de
beschrijving luidt als volgt: "Dcoarsneden; I gedeeld; a
in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van
keel; b in goud een omgewende sleutel van keel; II in
azuur twee kerken van goud, verlicht van het veld, de
torens toegewend en getopt met een op een bol geplaatst
streepkruis, waarop een haan, de linker omgewend, de
daken getopt met een op een bol geplaatst breedarmig
kruis".

Gemeente

VUGHT

NB

KB 19 maart 2001,
nr. 01.001335

Doorsneden; I gedeeld; a in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; b in goud een omgewende sleutel van keel; II in azuur twee kerken van goud, verlicht van het veld, de torens toegewend en getopt met een op een bol geplaatst streepkruis, waarop een haan, de linker omgewend, de daken getopt met een op een bol geplaatst breedarmig kruis.

Diploma
18 april 2001

f 800

Vught, september 1988.

RAPPORT VOOR DE NOORDBRABANTSE
COMMISSIE VOOR WAPEN-EN VLAGGENKUNDE
BETREFFENDE VOORSTELLEN VOOR EEN
NIEUW GEMEENTEWAPEN EN EEN VLAG VOOR
VUGHT.

Hanneke Das-Horsmeier

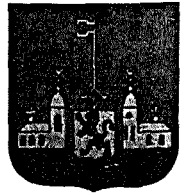
ALGEMENE INDRUK EN OPMERKINGEN.

- De eerste indruk die het voorstel van de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en vlaggenkunde (hierna: Commissie) inzake een gereviseerd wapen voor Vught maakt, is: uitstekend om over te gaan op een schild met onderverdelingen! De essentiële elementen uit het wapen van 1817 krijgen hierdoor binnen het schild alle een afzonderlijke en duidelijke plaats.
- Met de "echte" leeuw van het provinciale/hertogelijke wapen ben ik erg blij.
- Het is geen verlies, als het Vughtse wapen de palmtakjes, die m.i. geen wezenlijke betekenis hebben, kwijt zou raken. Het wapen werd er alleen maar rommeliger van, dan het al was. Bovendien ging het in negen van de tien keer mis met reproduceren op diverse objecten. (Zie mijn brief d.d. 7-6-'88 aan de Vughtse Gemeenteraad; deze brief zal de Commissie via de Heer W. van Ham bereiken.)
- Wat de kleuren betreft, is het goed, als we van het uitsluitend blauw/goud af zouden komen en ook de rode kleur haar intrede zou doen.

Toch is het juist op het punt van de rigoureuze gewijzigde inkleuring, dat ik grote bedenkingen tegen het voorstel heb. Ik ben er namelijk van overtuigd, dat men in Vught met dit ontwerp weinig gelukkig zal zijn. Sterker nog: het voorstel van de Commissie maakt m.i. geen schijn van kans! Vught hoeft weliswaar niet chauvinistisch te doen over de Vughtse kleuren (en waar ik dat hoor, wijs ik op het grote aantal Noordbrabantse gemeentewapens in deze Rijkskleuren), maar we zitten wel met het broodnuchtere feit van ruim 170 jaar gewenning aan goud op blauw, en de doorwerking daarvan naar het verenigingsleven. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan de kleding van de Raad van Elf, van de Harmonie "Kunst en Vriendschap" en van de atletiekvereniging "Prins Hendrik".

Het zou echter een betreurenswaardige ontwikkeling zijn, indien een wapenherziening ernstig vertraagd of zelfs helemaal afgewezen zou worden. Daarom ben ik - in eerste instantie uitgaande van de door de Commissie voorgestelde kwartilering - ook aan het tekenen en kleuren geslagen. Mijn voorstel-in-kleur is als bijlage aan dit rapport toegevoegd, samen met het eveneens ingekleurde voorstel van de Commissie ter vergelijking.

GEMEENTE VUGHT

Aan de Noordbrabantse Commissie
voor Wapen- en Vlaggenkunde
Secr.: Purmerstraat 14
5628 HE EINDHOVEN

Ons kenmerk : 0.1 nr. 93.2034
Uw brief van : 27 april 1993
Uw kenmerk : SsH-13
Vlaggen :
Onderwerp : gemeentewapen

Datum : 14 mei 1993
Verzonden : **14 MEI 1993**

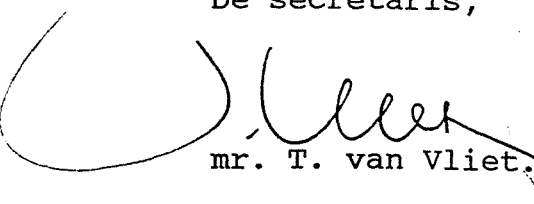
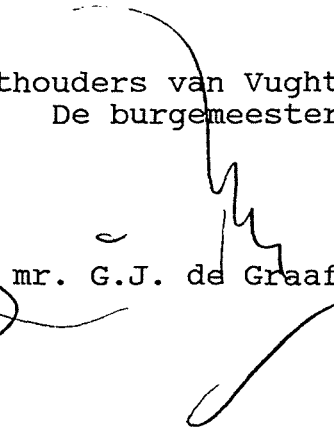
Geachte commissie,

Hierbij bevestigen wij de ontvangst van uw "Rapport betreffende herziening van de wapens van gemeenten en de instelling van wapens voor de dorpen in het samenwerkingsgebied 's-Hertogenbosch".

Bij schrijven van 24 januari 1991, afd. 0.1 nr. 91.617 hebben wij u naar aanleiding van uw rapportage over gemeentewapen en -vlag uit 1989 bericht dat wij vanwege de herindelingsproblematiek in het samenwerkingsgebied 's-Hertogenbosch op dit moment geen aanleiding zien enig voorstel over het gemeentewapen aan de gemeenteraad voor te leggen. Dit standpunt geldt nog onverkort.

Wij vertrouwen er op dat u ons standpunt kunt billijken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Vught,
De secretaris, De burgemeester,

mr. T. van Vliet. mr. G.J. de Graaf.

Postadres:
Postbus 10100
5260 GA Vught

Telefoon:
073-579001
Telefax:
073-565965

Gemeentehuis: Leeuwensteinplein 5, Gemeentekantoor: Secretaris van Rooijstraat 2
Bankrelatie: Postbank 110 11 60, Bank voor Nederlandse Gemeenten: 28 50 09 052